Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...найй 1921 оной ...н 21-һээ гарана. | № 208 (18531) | **1990 оной сентябриин 9, воскресени** | Сэн 3 мүн.

...ФСР-эй КОМПАРТИИН ...ГАЙ НЭГЭДЭХИ ПЛЕНУМ

...сентябриин 7-до Москвада РСФСР-эй Компартиин ...нум боложо, эмхидхэлэй асуудалнуудые хаража .... Пленумэй хүдэлмэридэ РСФСР-эй КП-гэй эм...гуулгын съезд дээрэ һунгагдаһан Компартиин ... Комитедэй болон Центральна Хиналтын комис..., партиин крайкомуудай, обкомуудай нэгэдэхи ...ар, партийна хэблэлэй түлөөлэгшэд хабаадаба.

... Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. К. По...нгы оролто үгөөр заседаниие нээгээд, республи...партиин хүтэлбэрилхы органуудай байгууламжа ...ридэл тухай өөрынгөө һанал бодолнуудые хэлэһэн ... асуудалаар демократическа ёһоор, аша туһатай... бодолоо андалдалга болоо. Үгэ буляалдаанай үе...ной дундаһаа шэлэгдэжэ, партиин Центральна Ко... Политбюрогой гэшүүдтэ болон секретарьнарта кан...ай бүридэл тодорхойлогдоһон байха юм.

...р дуугаа үгэхэ аргаар Политбюрогой гэшүүдээр И. И. ..., А. М. Брячихин, В. Н. Енина, Г. А. Зоганов, А. Н. ... В. Калинин, В. И. Кашин, Д. Н. Кугультинов, Н. Х. ... А. Г. Мельников, И. К. Полозков, Ю. Н. Прокопь... Силкова, А. С. Соколов, В. Н. Степанов, К. В. Фро... Чикин, В. В. Яшин һунгагдаа.

...эй Компартиин ЦК-гай хоёрдохи секретаряар А. Н. ...ретарьнараар — И. И. Антонович, Г. А. Зоганов, ..., А. Г. Мельников, Н. П. Силкова, А. С. Соколов

...эй хүдэлмэридэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэ...-гай секретарь О. С. Шенин, КПСС-эй ЦК-гай секре... Манаенков, РСФСР-эй Компартиин ЦКК-гай тү... Н. С. Столяров, Президентын соведэй гэшүүн, ...оборонын министр Д. Т. Язов хабаадаһан байна.

...ФСР-эй КОМПАРТИИН ...НТРАЛЬНА ХИНАЛТЫН ...ОМИССИИН ПЛЕНУМ

...эй Компартиин Центральна Хиналтын комиссиин тү... пленум Москвада сентябриин 7-до болобо.

... дээрэ РСФСР-эй Компартиин Центральна Хиналтын ... Президиум иимэ бүридэлтэйгээр һунгагдаа.: Н. С. ... (РСФСР-эй КП-гэй ЦКК-гай түрүүлэгшэ), П. Я. Слез... ...Р-эй КП-гэй ЦКК-гай түрүүлэгшын орлогшо), Н. Ф. ... (РСФСР-эй КП-гэй ЦКК-гай харюусалгата секретарь), ...эй КП-гэй ЦКК-гай Президиумэй гэшүүд — Б. И. Ба... А. А. Власенко, В. М. Горбунов, А. П. Думачев, А. Я. ..., Ю. Н. Николаев, Г. Н. Федорова.

...эй Компартиин Центральна Хиналтын комиссиин бай..., тэрэнэй Президиум тухай дүримэй проектнүүдые хаража үзэһэн, ойрын сагта бэелүүлхэ өөһэдынгөө ...ллгын гол шэглэлнүүдые тодорхойлһон байха юм.

[ТАСС].

РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси

АМИН ШУХАЛА МАНАЙ ХИЛЭЭМЭН

Хилээмэнэй аша туһада РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси сентябриин 7-до зүблэхэ зүйлөө хубилгаха баатай болоһон байна. Республикын Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани дээрэ 1990 оной ургаса хуряаха ба Россида эдеэ хоолой дэлгүүр тогтууритай болгохо тухай хэмжээнүүд зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан байна.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, РСФСР-эй хүдөө ажахын болон эдеэ хоолой министр Г. В. Кулик ургаса хуряалга ямараар ябанаб, гурил ба саахараар хангалга хэр байнаб, овощоор хангалга хэр ябуулагданаб гэжэ мэдээсэһэн байха юм. Тэрэ продукци эльгээхэ журам нарин нягтаар хинаха ба хэлсээтэ уялгануудаа сахиха хэрэгтэй гэжэ уряалаа.

1990 оной ургаса хуряалга түгэсхэхэ ба эдеэ хоолой дэлгүүр тогтууритай болгохо нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай РСФСР-эй Верховно Соведэй болон Россин правительствын тогтоолнуудай проектнүүд депутадуудай анхаралда дурадхагдаһан байна. Тэрээн дотор республикын агропромышленна комплексдо бүхы түхэлэй материально-техническэ нөөсэнүүдые болзорһоонь урид эльгээхэ, нютагуудай байдалһаа дулдыдан, гүрэнэй бэлэдхэлэй сэнгүүдые элдэб янзаар тогтоохо болон бусад шэнэ шэнэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан байгаа.

Гэбэшье Г. В. Кулигай хэлэһэн үгэ, дурадхагдаһан документнүүд олон депутадуудай сэдьхэл ханаагаагүй. Тэдээн доторнь тодорхой ашаг үрэтэй ажал ябуулгын программа үгы гэжэ тэдэ тэмдэглэһэн, алдуу эндүүнүүдэйнь түлөө министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые хубиин харюусалгада хүргэхэ, тодо һонор шиидхэбэринүүдые абаха, тиигэхэ зуураа гансашье мүнөөдэрэй бэшэ, харин удаан болзорой зорилгонуудые хараада абаха эрилтэ табиһан байна. Энээнэй эсэстэ тогтоолнуудай проектые хүсэндэнь хүргэһэнэй һүүлээр, дахинаа тэдэниие хаража үзэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа.

«Хилээмэн», «тамхин»—эдэ үгэнүүд Россин парламент дээрэ оло дахин дуулдадаг болоо. Сессидэ уригдаһан Моссоведэй түрүүлэгшэ Г. Х. Поповой хэлэһэн үгэ эдэ асуудалнуудта хабаатай байба. «Хилээмэнэй кризис» хадаа тамхин, юумэ угааха зүйлнүүдтэй тохёолдоһон оршон байдалда адлирхуу байна гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэбэ. Тиимэһээ адлирхуу хэмжээнүүдые абаха эрилтэ табина. Хилээмээр хангалгые гуримшуулхын тула ниислэл хотодо юунэй хэгдэжэ байһан тухай тэрэ хөөрэжэ үгөө.

Тамхинай асуудал энээнһээ һула бэшэ удха шанартай. Тэрээнһээ боложо, үйлсэнүүдые хааха, буһалгаа хэхэ ушарнууд гараа ха юм. Аралжаа наймаашад, тамхинай үгы байхада, хэдэн миллион мүнгэ олоод байна. Талон бии болгоходоо, тамхинай зүйлнүүдые үнэтэйгөөр худалдалгаһаа ороһон олзо оршын зарим хубиие тамхинай һалбариие һэльбэн шэнэлхэ хэрэгтэ зорюулха гэжэ түсэблэгдэһэн байгаа. Энээнһээ гадна Моссовет тусхай жаса байгуулаад, тэрээнһээ ноябрь һараһаа эхилжэ, бага зөөритэй, олон хүүгэдтэй, инвалид хүнүүдэй пенси болон тэдхэмжэдэ нэмэлтэ хэхэ гэжэ хүсэһэн байна. Харин тиихэдэнь СССР-эй Госкомцен сигаретэнүүдые коммерческэ сэнгээр худалдалгые хорихо гэһэн шиидхэбэри абаа гэжэ Моссоведэй түрүүлэгшэ мэдээсэбэ. Моссовет энэ шиидхэбэриие тоохогүй гэжэ хэлсээ. Тэрэнэй һанамжаар, энэмнай аралжаа наймаа хэгшэдтэ ехэ туһа болохо байна бшуу. Тамхинай зүйлнүүдтэ коммерческэ сэнгүүдые тогтоохо тухай асуудал Россин Министрнүүдэй Соведтэй зүбшэгдэһэн, СССР-эй Президентдэ дуулгагдаһан байха юм. СССР-эй Госкомценэй шиидхэбэриие Россин бүрин эрхэтэ байдалые хазагайруулһан ушар гэжэ Г. Х. Попов сэгнэбэ. Энэ албан зургаан хадаа Прибалтикада тамхинай зүйлнүүдэй үнэ сэнгүүдэй дээшэлхэдэ ямаршье хэмжээнүүдые абаагүй һэн гэжэ тэрэ ажаглалта хэбэ.

Эдеэ хоолой дэлгүүрые тогтууритай болгохо тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгын дүнгүүдые согсолходоо, Россин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ И. С. Силаев урданайхиһаа ондоо шиидхэбэринүүдые абаха эрилтэ оршон байдал табина, хүн зон хооһон үгэнүүдһээ эсэшоо гэжэ хэлэһэн байна. Хэрбээ ажахы эрхилэлгын мүнөө хүсэндөө байһан гол ёһонуудые баримталдаг байгаа һаа, бидэ иимэ «онсо түргэн хэмжээнүүдые» абажа үргэлжэлхэ байна гээшэбди. Энэ асуудал шиидхэлгын үндэһэ һууринь гол документ—дэлгүүртэ шэлжэн оролгын хараа бодол соо байна ха юм. Программые зүбшэн хэлсэхэ ба баталан абаха талаар ашаг үрэтэй хүдэлмэри ябуулхые тэрэ уряалһан байна.

Тэрэнэй һүүлээр депутадууд Россин Министрнүүдэй Соведэй бүридэлдэхи сүлөө һууринуудта дурадхагдаһан кандидатурануудые зүбшэлгэ эхилһэн байна. Түрүүшын сесси дээрэ оройдоол министерствэнүүд болон албан зургаануудай 16 хүтэлбэрилэгшэд баталагдаа һэн гэжэ И. С. Силаев һануулба. Харин правительствада 31 һуури байна ха юм. Энээнһээ гадна РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Чернобылиин гэнэ усалай хойшолонгуудые усадхаха талаар комитедэй статус дээшэлүүлхэ, тэрээндэ РСФСР-эй Совминай дэргэдэхи Гүрэнэй комитедэй статус олгохо гэһэн шиидхэбэри баталан абтаба. Тиигэжэ правительствын бүридэлдэ үшөө нэгэ хүн нэмэбэ гээшэ.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор Ю. В. Скоковые сесси баталба. Республикын соёлой министрээр СССР-эй арадай артист Ю. М. Соломин томилогдоо.

Үдэһөө хойшо комитедүүд болон комиссинуудай заседанинууд болобо. Мүн тэрэшэлэн Верховно Соведэй болон Россин правительствын гэшүүд дэлгүүрэй харилсаануудта орохо асуудалнуудаар ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаһан байха юм.

Сесси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

Т. ИВАНОВА,
Ю. СОЛТЫС,
ТАСС-ай парламентска корреспондентнүүд.

«Буряад үнэн»-91

ТҮРЭЛ ХЭЛЭМНАЙ ГАМТАЙ

Нээмэл бэшэг

Бидэнэр, Захааминай районой Үлэгшэн нютагта ажаһуугшад, аяар 70 жэлэй туршада үндэһэн буряад хэлэн дээрэ гарадаг түрүүшээр «Буряад-Монголой үнэн», хожомоо «Буряад үнэн» газетэеэ уншажа, элдэб һонинуудаар хужарлан баясажа, ажалша бэрхэ түрүү нүхэдэйнгөө туйлалтануудаар урмашажа һуудаг байнабди. Манай нютагта урдандаа 200 гаран айл түрэлхи газетэеэ захидаг һэн. Нютагайнгаа һургуулида түрэлхи хэлэеэ һайса шудалһан хадаа хожомоо буряад хэлэн дээрэ бэшэдэг журналистнууд боложо, олон жэлэй туршада «Буряад үнэн» газетэдэ хүдэлһэн ба хүдэлжэ ябадагшье Дэмбэрэл Дашиевай, Дондок Цыренжаповай, Дамдин Аюшеевэй, Михаил Гончиковой, Галина Дашеевагай (Базаржаповагай), Солбон Аюшеевэй бэшэжэ, газетэдээ толилуулһан һонирхолтой зүйлнүүдые үрдилдэн уншадаг һэмди, мүнөөшье уншажал байдагбди. Гадна ондоошье журналистнуудай, эрдэмтэдэй, уран зохёолшодой, түүхэ болон угай бэшэг һайн мэдэгшэдэй статьянууд ехэл һонирхолтой байдаг.

Зүгөөр хүгжэлтын тогтошоһон үедэ буряад хэлэнэймнай хүгжэлтэшье зогсошоо, үнгэрхэдөө буряад һургуулинуудта буряад хэлэ заалга хоригдошоо бэлэй даа. Энээндэ—ушаргүй хойрог ябадалда бидэнэр, буряадууд, республикынгаа үндэһэн яһатан, өөһэдөө зэмэтэй байнабди. Үндэһэн буряад хэлэеэ үнгэрһэн эзбүүн үе сагуудта хамгаалжа шадаагүй байна бшуубди. Теэд саг мүнөө ондоо болоо. Бүхы СССР соо яһатан бүхэн өөһэдынгөө уг гарбалые, үндэһэн хэлые, соёл болбосоролые, бэеэ даанхай байдалые эрид шууд хамгаалжа байна ха юм. Бидэшье, буряадууд, өөһэдынгөө эрхые, хэлые демократиин политикын үндэһэн дээрэ хамгаалхын тула хамсыгаа шаман, эбтэй эетэйгээр хам оролсохо зэргэтэйбди, уялгатайбди. Үри хүүгэдэйнгөө ашэ туһада түрэлхи хэлэеэ улам хүгжөөхын тула тэмсэхэ сагнай мүнөөл ерээд байна. Теэд буряад хэлэн дээрэ гарадаг ори ганса газетэеэ захингүй, үхибүүдтээ уншуулангүй һуухадаа, үндэһэн хэлэеэ яажа хүгжөөхэ болонобибди? Энээниие һайса ойлгоёл, мэдэрэел, нүхэд!

Мүнөө дэлгүүрэй экономикын харилсаануудта шэлжэн орожо байһан үедэ түрэлхи газетымнай захилай сэн хоёр дахин дээшэлбэ гээд лэ, айжа, сошордожо һуунгүй, буряад айл бүхэн түрэл «Буряад үнэн» газетэеэ жэл соо уншахаар захиха ёһотой гээд уряалнабди. Айл бүхэндэ 15 түхэриг 60 мүнгэн олдохо юм бээз. Энэ хэмжээнэй мүнгэн гамтай гү, али үндэһэн буряад хэлэмнай гамтай гү? Энээн тухай һайса бодомжолжо, үхибүүдһээ эхилээд үбгэд, хүгшэд хүрэтэрөө газетэеэ захиял. буряад зон!

Очиров Пэма Тундупович—багша, **Эрдынеева** Сэсэгма Дашеевна—багша, **Очирова** Цырен-Дулма Гомбоевна, һургуулиин лаборантка, **Эрдынеева** Бимбажаб Шагдуровна, ажалай ветеран, 1940 онһоо КПСС-эй гэшүүн, **Базаров** Нанжима Базарович, ажалай ветеран, механизатор, малшан ябаһан; 1945 онһоо КПСС-эй гэшүүн, **Цыбиков** Аюр Цыбикович, дайнай болон ажалай ветеран, 1939 онһоо КПСС-эй гэшүүн, **Гончикова** Евдокия Гатыповна, һургуулиин буряад хэлэ, бэшэгэй багша, **Дамдинов** Цыдып Аюрзанаевич, дайнай ба ажалай ветеран, 1944 онһоо КПСС-эй гэшүүн, олон жэл нютагай сомоной Соведэй депутат ябаһан.

БЭРХЭТЭЙШЬЕ һААНЬ...

һүүлэй үедэ үдэр бүри шахуу ороһон бороо Хориин районой ажахынуудые хүндэ байдалда оруулаа. Ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри һаатахаһаа гадна, зарим газарта огто хэгдэхэеэ болёод байна. Бороогой хажуугаар Үдэ гол эрьеһээ гаража, ехэ сабшалан уһанда абтаа.

— Иимэ үедэ сенаж, силос ехээр даража абаха ёһотой болоод байнабди. Теэд энэ хүдэлмэри эршэтэйгээр ябуулха баһал аргагүйбди. Нэгэдэхеэр, техникэ дуталдана, эбдэрнэ. Хоёрдохёор, тракторнуудай зарим ушарта поли дээрэ гаража шадахаяа болино. Ургаса мүнөө жэлдэ һайн, үдхэн. Ехэ нойтон байхадань сабшахада, комбайнууднай ябанагүй. Ехэл хүндэ байдалда ороод байнабди. Гэбэшье һүүлэй мэдээгээр 941 тонно ороохото ургамалнуудаар сенаж, 2700 тонно силос дараад байнабди,— гээд Анаагай совхозой ахамад агроном Николай Валентинович Бородин хэлээ һэн.

Минии ябахада, сүүдхэ тухай бороо ороогүй байжа, тэжээл бэлэдхэдэг бригадынхид Сагаан-Хушуун гэжэ газарта хүдэлжэ байгаа һэн. Тиихэдэшье полиин зарим газараар трактор ябажа шадаагүй. Гэбэшье бригадын гэшүүд аха аргаяа оложо, ургуулпан ургасаяа гээлтэгүйгөөр абахые оролдоно. Юуб гэхэдэ, тус бригада арендын аргаар хүдэлдэг. Бүхы газараа, техникэеэ худалдажа абаад, совхозтоёо хэлсээ баталанхай.

— һайнаар хүдэлөөгүйдэмнай аргагүй. Бүхы абаха мүнгэмнай хэһэн, дүүргэһэн ажалһаамнай дулдыдана. Бригадын гэшүүн хэһэн ажалаараа салингаа абадаг. Жэлэй һүүлдэ совхозтоёо тоосодог гээшэбди. Энэ аргаар гурбан жэл соо ажаллажа байнабди. Хүдэлөөд байһан хүнүүдтэ олзотой. Саашадаа элдэб гаргашаяа бага болгоод байгаа һаа, бүришье һайн байха һэн,— гээд бригадир Валентин Николаевич Бородин (агрономой эсэгэнь) мэдүүлбэ.

— Манай бригадын гэшүүд бүхыдөө 12 хүн юм. Булта үнинэй хүдэлнэ. И. Проничев, А. Петров, Н. Саватеев болон бусад бригадын байгуулагдаһанһаа хойшо ажалладаг, бэрхэ зон. Залуу хүбүүдшье ерээд, баһал һайнаар хүдэлжэ байна. Мүнөө энэ гурбадахи отделениин нүхэнүүдые силосоор дүүргээд, бусад отделенинүүдтэ ошохомнай,— гээд бригадир мэдүүлбэ.

Тэрэ үдэр хоёрдохи нүхэеэ силосоор дүүргэжэ байгаа һэн. Тэдэнэр энэ жэлдэ бүхыдөө 12 мянган тонно сенаж, силос дараха түсэбтэй. Бригадирай хэлэһээр энээниие бэелүүлхэ арга боломжо бии.

М. САНДАНОВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Бригадир В. Н. Бородин тракторист В. Н. Забовскитой хөөрэлдэнэ; 2. Силосэй ногоон сабшагдана.

АВТОРАЙ фото.

ТАБАН ЖЭЛ: *ажалай түрүүшүүл хөөрэнэ*

ХОЛЫН САГҺАА ...УУРХАДАГ

...ни хүдэлдэг оёдолой цех тиимэшье ...бэшэ юм. Арбан хоёр оёдолшо баса... хүдэлнэ. Бултадаа залуунууд. Дунда ...р 26 наһатайшуул. Цехэймнай начальник Наталья Константиновна Ремпель дүр... шадабари ехэтэй мэргэжэлтэн, бэрхэ ...олшон юм. Эрхүү хотын оёдолой ателье... хүдэлһэн, тэндэ техникум дүүргэһэн .... Арбан гурбан жэлэй саана манай Хой... Байгалай Холодная һуурин ерэжэ, оёдо... цех нээгээ бэлэй.

...алья Константиновнагай үүсхэлээр энэ ... оёдолшодоор гансал эвенк басагад ...даг байха юм. Урдань залуу басагад ... ажалгүй, гэртээ һуудаг бэлэй. Мүнөө ... басагад эндэ ангай арһаар гутал, эрэ...лэй, эхэнэрнүүдэй малгай, шала дээрэ ...хэ хибэс, дэгэлнүүдые оёжо, энэ хүн... бэшэ мэргэжэл шудална.

Ангай арһаар хубсаһа оёхо гээшэ хүшэр ..., зохёохы «амитай» хүдэлмэри. Тиимэ... урдань ангай арһаар малгай, гутал оё... хүдэлмэри наһатай болоһон дүршэл ша...бари ехэтэй мэргэжэлтэдтэ даалгагдан үг... бэлэй. Эвенк басагад, эхэнэрнүүд ар... шурбэһэ бэрхээр элдэжэ, гоё һайхан ...саһа ангай арһаар оёдогоороо холын ...һаа суурхадаг гээшэ ааб даа.

Мүнөөшье бэлигтэй бэрхэ оёдолшод — ...һатай болоһон хүгшэд эвенкнүүдэй дун... олон юм. Эдэнэр ямарханшье хубсаһа ...хо аад, миин һууна. Юундэб? Эвенкнүүд ...данайхияа шэнги ойдо гаража агнаха эр... ...ий болоод байна бшуу. Урдань эвенк айл ... нэгэ — хоёр, зарим айлда дүрбэ... ... ангууша эрэшүүл бии байгаа. Мүнөө ... эвенкнүүд агнаха газаршьегүй, оро... ...эршьегүй миин зайха ушартай болоно. ...гай арһаар хубсаһа оёхоһоо байха хоо... ...йтоо арай шамай тэжээнэ.

һүүлэй жэлнүүдтэ эвенкнүүдэй һуудал байдалые һайжаруулха талаар ехэ хөөрэлдөөн гарана. Үнэн дээрээ бидэнэй харахаар юуншье хэгдэнэгүй. Хараад үзыт даа. Үнгэрһэн жэлэй сентябрь һарада манай Холодная һууринда хамтын суглаан үнгэрэгдээ һэн. Энэ суглаанай хүдэлмэридэ КПСС-эй Северобайкальскын горкомой нэгэдэхи секретарь В. А. Никулинских, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. Б. Бужинаев болон бусад хабаадалсажа, байрын гэрнүүдые эвенкнүүдтэ олоор бариха хэрэгтэ туһа хүргэхэбди, эдеэ хоолой зүйлөөр, хубсаһа хунараар хангаха асуудалые зүб тээшэнь шиидхэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсахабди гэжэ бидэниие найдуулһан байгаа.

Тэрэ гэһээр найман һара үнгэрбэ. Мүнөө хүрэтэр гансашье гэрэй һуури табигдаагүй. Мяханай, һүнэй зүйлнүүд дуталдана. Хубилган шэнэдхэлгын, хурдадхалгын хаа хаанагүй бэелүүлэгдэжэ байһан үе сагта зарим хүтэлбэрилэгшэд зониие гоё һайханаар найдуулаад, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхэ тухай огто бодомжолногүй бшуу. Иимэ хүтэлбэрилэгшэд яагаад хүдэлмэриеэ зүбөөр, һайнаар ябуулхаб даа?

Манай залуушуулай урдаа хараха үбгэд, хүгшэд, суута ангуушад, ан үсхэбэрилэгшэд — Т. П. Арпеульева, 1940 оной ноябрь һараһаа КПСС-эй гэшүүн, ангуушан Т. И. Шангина, оро үсхэбэрилдэг фермын бригадир ябаһан «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Е. Т. Ганюгин болон бусад — бүхы наһан соогоо үнэн сэхээр ажаллажа, олоной хэрэгэй түлөө ехэ оролдолго гаргаһан аад, мүнөө хүрэтэр үмхиржэ унаха болоһон гэрнүүд соо һууна. Эдэнэртэ хэн туһалха ёһотой гээшэб?

Манай Киндигирэй сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ А. Н. Алексеевэй нютагайнгаа зон тухай һаналаа табидаггүйнь бүришье һаа муу байна. Манай Холодная һууринда байрын гэрнүүд баригдана. Эдэ гэрнүүд соо олонхидоо ерүүл зон ороно. Үбгэд, хүгшэд тухаймнай һаналаа табижа, дулаан зохид байратай болгохо хэрэгтэ районой партийна, ажахын хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа табиха, эдэбхитэй ажал ябуулга бэелүүлхэ ёһотой.

Байгша оной эхиндэ «Ягуар» гэжэ оёдолой гурбан япон машина худалдажа абаабди. Эдэ машинануудаар хубсаһа оёжо һуража байнабди. Цехэймнай басагад бултадаа дунда һургуули дүүргэһэн зон. Тиимэһээл оёдолой машинануудые зүбөөр ашаглажа шадана. Бидэ урданайхиһаа ехээр хубсаһа оёхо аргатай болообди.

Басагаднай яһалал оролдоно. Жэшээлхэдэ, Виктория Ганюгина гурбан, дүрбэн үдэр нэгэ малгай оёдог байгаа. Мүнөө «Ягуар» машинаар оройдоол хоёр үдэр соо малгай оёжорхино. Һарадаа хүн бүхэмнай 2000 түхэригэй хубсаһа оёхо даабаритай. Минии хани басагад Екатерина Платонова, Виктория Ганюгина, Татьяна Жигун болон бусад һарадаа 2500—2600 түхэригэй хубсаһа оёжо, даабарияа холо үлүүлнэ.

Зургаадахи жэлээ оёдолой цехтэ ажалланаб, гол түлэб эрэшүүлэй малгай оёноб. Манай аха заха нүхэр оёдолоймнай цехэй начальник Наталья Константиновна Ремпель бидэндэ зүбшэл заабари үгэжэ, ехэ туһа хүргэдэг, бидэнэй урда шанга эрилтэ табидаг, һуудал байдал һайжаруулха хэрэгтэ һаналаа табижа байдаг.

Мүнөө шэнэ байшан соо ажалланабди. Эндэмнай уужам, һаруул. Оёдолой бүтээсэ ехэтэй машинанууд бии боложо захалба. Муугаар хүдэлжэ огто болохогүй бшуу.

Е. ЛЕКАРЕВА,
Хойто-Байгалай районой Холодныой оёдолой цехэй хүдэлмэрилэгшэ.

ХУРЯАЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ ҮРГЭДЭБЭ

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

Республикымнай ажахынуудта ороохото ургамалнуудай ургаса хуряаха харюусалгатай халуун хаһа түлэг эхилбэ. Мүнөө олон районой ажахынуудай таряашад эртүүр эдеэшэһэн таряагаа амяарлан хуряахаар сабшажа, баал болгон унагаана.

Статистикын Буряадай республиканска управлениин суглуулжа согсолһон тоо, мэдээнүүдые зэргэсүүлэн харахада, байгша оной сентябриин 3-най байдалаар үнгэрһэн долоон хоногой туршада 3834 гектарай таряан сабшагдажа, 32501 центнер ороһон сохигдожо суглуулагдаа гэхэ гү, али гектарай дунда зэргээр 17,9 центнер ургаса абтажа байна.

Эдеэшэһэн таряагаа амяарлан хуряаха талаар Баргажанай, Хурамхаанай районой таряашад урда мэтэ урагшатай. Жэшээлбэл, Баргажанай районой ургаса ургуулагшад энэ хугасаа соо 965 гектарай, Кабанскын районой механизаторнууд —1185 гектарай таряа сабшажа баал болгоо. Тиихэдэ энэ долоон хоногто Зэдын, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин, Сэлэнгын районой ажахынууд таряа хуряалгаяа эхилээ.

Байгша ондо сагай уларилай хэды таарамжагүй байгаашье һаань, үнөөхил Баргажанай, Хурамхаанай, Прибайкалиин районой таряашад ороохото ургамалай баян ургаса абажа байна гэхэ гү, али гектарай дунда зэргээр 17,9—23,0 центнер ороһо сохино. Үнгэрһэн хугасаа соо Баргажанай райондо 26930 центнер, Хурамхаанай районой ажахынуудта 1280, Загарайн райондо 1935, Кабанскын райондо 1569 центнер таряанай дээжэ амбаарлагдаа.

һүүлэй мэдээгээр, Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой, Баргажанай районой Шитханай совхозой, Хяагтын районой «Родина», «Заря» колхозуудай механизаторнууд эдеэшэһэн таряагаа түлэг дундаа сабшажа захалба. Энэ жэлдэ таряа хуряалгата урдынхиһаа жэшээлэшэгүй хүндэ хүшэр байна. Нэгэдэхеэр, хура бороо ехэ хохидол ушаруулна гээшэ ааб даа. Хоёрдохёор, ажахы бүхэндэ шахуу ороохото ургамалнуудынь надхажа унашоо ха юм. Иимэ таряа сабшаха тусхай түхеэрэлгэтэй жатканууд нютаг бүхэндэ хомор байхань холо бэшэ. Тиимэһээ инженерна албанай хүдэлмэрилэгшэд шэнэ бүтээсэтэй һайн арга бэдэржэ олохо, зохёожо яаралтайгаар нэбтэрүүлхэ болоно. Мүнөө гансашье манай республикада бэшэ, мүн орон доторнай иимэ бэрхэшээлдэ ороһон ажахынууд захаһаа олон гээшэ. Һаяхан түбэй «Сельская жизнь» газетын сентябриин 1-нэй номерто инженер С. Карпутовай дурадхаһан түрүү арга толилогдонхой байгаа һэн.

һүүлэй үдэрнүүдтэ зарим райондо хартаабха малтаха хүдэлмэри эхилээ. Жэшээлбэл, хартаабха хамагһаа ехээр таридаг Кабанскын райондо түрүүшын 808 центнер, Мухар-Шэбэрэй районой ажахынуудта 935, Прибайкалиин райондо 160 центнер хартаабха суглуулагдажа, бэлэдхэлэй эмхинүүдтэ тушаагдаа. Энэ жэлдэ хартаабхын ургаса үшөөл һүрхэй һайн бэшэ хаш. Мүнөө гектарай 70 центнер ургаса абтана. Хартаабхаяа малтажа захалһан районууд сооһоо Мухар-Шэбэрэй райондо ургасань һайн. Тусхайлбал, гектарай дунда зэргээр 104 центнер хартаабха малтагдана.

Овощ хаа хаанагүй суглуулагдажа захалаа. Гансашье городто бэшэ, мүн хүдөө нютагуудта онсо байдалай соносхогдоһоной удаа огородой плантацида хуряалгын хүдэлмэриин үргэдэһэниинь элеэр харагдана. Тодорхойлбол, бүри урдахи долоон хоногто бүхыдөө 3978 центнер овощ суглуулагдаһан һаа, үнгэрһэн долоон хоногой туршада республикымнай ажахынуудта бүхыдөө 8863 центнер огородой эдеэн абтаба гэхэ гү, али гектарай 143 центнер ургаса хуряагдаа. һүүлэй дүнгөөр Ивалгын, Тарбагатайн райондо овощ ехээр суглуулагдаа. Хэрбээ ивалгынхидай 5447 центнер овощ хуряагаа һаа, Тарбагатайн райондо 2000 центнер огородой эдеэн абтэжа, бэлэдхэлэй эмхинүүдтэ тушаагдаа. Эдэ үдэрнүүдтэ Зэдын, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын районой овощ ургуулдаг ажахынууд ургасаяа хуряажа, хэлсээтэ даабаряа дүүргэхээр шанга тэмсэл ябуулна.

Намарай паар хахалжа бэлдэхэ хүдэлмэри биратай ябуулагданагүй, зарим райондо зогсоогдоһон байна. Тусхайлбал, Хориин районой ажахынууд үнгэрһэн долоон үдэрэй туршада нэгэшье гектар намарай паар хахалаагүй.

Бүхыдөө республикымнай ажахынуудта 6570 гектарай поли хахалагдаа гэхэ гү, али тэрэнэй 2160 гектарынь үнгэрһэн долоон хоногто элдүүрилэгдэбэ. Энэ хугасаа соо Кабанскын райондо намарай паар горитойгоор хахалагдаа гэхэ гү, али 1141 гектараар нэмээгдээ. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй, Ивалгын, Прибайкалиин, Сэлэнгын районуудай ажахынууд энэ хүдэлмэреэ һаял эхилбэ.

Мүнөө намарай паар хахалхада эгээл таарамжатай хаһа болзорынь хүрэжэ ерээд байна. Бороогой үедэ газарайшье хүрьһэн үлэмжэ шиигтэй байхаһаа гадна газаа зунайхидал дулаан байна бшуу. Хүдөө ажахын эрдэмтэдэй дурадхаһанай ёһоор, илангаяа үрэжэлөөр муу газартай манай республикада намарай паар ургаса дээшэлүүлхэдэ ехэ нүлөө үзүүлдэг гээшэ. Хэрбээ сүлөөрһэн полиёо тэрэ дороо элдүүрилжэ, намарай паар ехээр хахалжа абаа һаа, ажахынууд ерэхэ жэлдэ ороохото болон тэжээлэй ургамалай тогтууритай баян ургаса хуряаха найдамтай үндэһэ һуури байгуулха һэн.

Иигээд лэ ургаса хуряалгын хүдэлмэри жэгдэрхэнь. Харюусалгата энэ хаһаяа эмхи, гуримтайгаар, урагшатайгаар үнгэргэжэ, ургуулһанаа сүм хуряажа абахын тула бүхы эдэбхи хүсэлөө элсүүлхэ гээшэ республикымнай таряашадай зайлуулашагүй шухала зорилго мүн.

Редакциин агропромышленна таһаг.

Дэлгүүрэй экономико: бодомжонууд, хараа шэглэлнүүд

УРЬҺАЛАМЖЫЕ УЛАМ НҮЛӨӨТЭЙ БОЛГОХО

Хоёр жэлэй урда тээ Госбанкһаа, Промстройбанкһаа гадуур тусхайлагдамал 3 банк—Гострудсберкассы (нөөсэлэлгын банк), Жилсоцбанк, Агрсбанк байгуулагдаа һэн. Мүнөө дэлгүүрэй экономикын гуримаар энэ турбан банк, мүн Промстройбанк угы хэгдэжэ, акционерно-коммерческэ банкнууд орондонь эмхидхэгдэхэнь.

Харин Госбанк урданайнгаа янзаар үлөөгдэхэ. Ушар юуб гэбэл, мүнгэ эрьесэдэ гарган гуримшуулха, урьһаламжа үгэхэ ба тоосооной политика тодорхойлхо, мүн мүнгэнэй эрьесэ эмхидхэхэ гүрэнэй ниитэ нэгэн түб шухала хэрэгтэй ха юм.

Манай корреспондент Г. ДАШЕЕВА республикын Жилсоцбанкын управлениин начальник Л. Е. БОДОПРОСТДО хандажа, банкова системэдэ болсжо байһан хубилалтанууд тухай хөөрэжэ үгэхыень гуйһан байна.

КОРР.: Любовь Евстигнеевна, акционерно-коммерческэ банкнуудые байгуулха бодото үндэһэн бии гээшэ гү!

ХАРЮУ: Тусхай бэлэдхэл ябуулагдаашьегүй һаа, энээниие уридлан тааруу хэмжээнүүд абтаа. Тусхайлагдамал банкнууд хоёр жэлэй урид нээгдэжэ, ажал ябуулгамнай бүри тодорхой болоһон, һуралгүй эдэбхижэһэн юм. Энэ хугасаада урданайхиһаа ашаг үрэтэйгөөр хүдэлөөбди. Энэмнай хадаа мүнөөдэрэй хубилалтануудаймнай генеральна шалгалта гээ һаа, алдуу болохогүй.

Манай банк социальна зорилгонуудта шэглүүлэн, хүдэлмэрез эрхилдэг, энэ һалбарида мүнгэ урьһалдаг, хүнгэн промышленностиин, нютагай ажахын хүгжэлтэдэ өөрын нүлөө үзүүлдэг байгаа. Саашадаашье энэ шэглэлээ алдахагүйбди гэжэ найданаб.

Отделенинүүдэйнгээ тоогоор Агробанкын, удаань Промстройбанкын эгээл томонууд гэжэ тоологдодог һаань, һаяын сагта манай управлени (үглөөдэрэй акционерно-коммерческэ банк) эгээл шухалань болохо. Хүн зоной һуудал байдал мүнөө гол анхаралда ха юм.

КОРР.: Шэнэ түхэлэй банкнууд мүнөөнэйхиһөө ямар онсо илгаатай байхаб!

ХАРЮУ: Акционерно-коммерческэ банкнуудай байгууламжа гүйсэд тодорхойлогдоогүй юм. Гэбэшье анханайхидаал адли, урьһаламжа үгөөд, хиналта хээд байха бэшэ, харин эрьесэдэ ороогүй үлүү мүнгэ предприятинуудаар бэдэрхэ ёһотойбди. Тусхай түлөөһөөр тэрэниие тодорхой болзор соо абажа, мүнгэнэй шухаг хэрэгтэй объектнүүдтэ дамжуулхабди. Тиихэдээ миинтээр бэшэ, мүн лэ процентээр үгэдэг байха гээшэбди. Эдэ бүгэдэ тушаа тусхай хэлсээн баталгдаха ёһотой. Хэр шударгы түргэнөөр, шадамараар хүдэлнэбибди — энээнһээ ехэ юумэн дулдыдаха. Жэшээлбэл, шэнэ үйлэдбэринүүдэй бии болголго, бии байгаа хүсэнүүдые үргэдхэлгэ гэхэ мэтэ.

Урдандаа ямар нэгэн предприяти, эмхи зургаанууд гансал манда хандаха ёһотой һаа, мүнөө банкнуудые өөһэдынгөө дураар шэлэхэ аргатай болохо. Иимэ ушарта муугаар хүдэлхэ арга байха аал? Хэрбээ мүнгэ манда хадагаламжада дамжуулха, урьһаламжа абаха дуратай коллективүүдые муугаар хангаа һаамнай, ондоо банкнуудта ошоно ааб даа. Иигэжэ оһол гаргаа һаа, акционерно-коммерческэ ямаршье банк хаагдаха түйлдаа хүрэхэ.

КОРР.: Өөһэдынтнай коллектив соошье харилсаан ондоо болохо ёһотой!

ХАРЮУ: Шэнээр байгуулагдаһан банкнуудай хүтэлбэрилэгшэд хэд болохоб гэжэ акционернүүд шиидхэхэ юм аабза. Гэбэшье иимэ банкын коллективэй гэшүүдэй харилсаанда бэе бэеэ аргадалга, журам хинаха гэхэ мэтэ зүйлнүүд байхагүй гэжэ һананаб. Сүлөөтэ хэрэг ябуулга эрхилэлгэтэй адлирхуу байха. Ямар нэгэн тушаалда хүниие ебахадаа, жэшээлбэл, банкын директор тэрэ хүнтэйгөө контракт-хэлсээ баталха ёһотой. Тэды зэргын хүдэлмэри тэды саг соо эрхим шанартайгаар хэхэш, энээнэй түлөө тэды салин хүлһэн гээд...

КОРР.: Хэрбээ бираагүй һаань..! Суг хүдэлэгшэд бэе бэедээ муу һанажа эхилхэгүй гү!

ХАРЮУ: Үгы. Минии һанахада, урдахи зорилгоёо, хоёр талын харюусалга гүйсэд ойлгоо һаа, ямар муу һанаашалган болобо гээшэб. Мүнөөнэй экономическа политикые багаханаар-шье һаань, арад зон ойлгоно бшуу. Илангаяа эрдэм мэдэсэтэй мэргэжэлтэд...

Энээнэй урда таһагай начальник байгаад, зааханшье юумэ хээ һаа, оклад-мүнгэеэ абаад лэ һуудаг һэн. Мүнөө иимэ юумэндэ — бултые адлидхалгада эсэс табигдаха. Шадабариин, эсэсэй дүнгүүдэй зэргээр лэ түлэгдэдэг болохо.

КОРР.: Дэлгүүрэй үедэ танай банк өөрөө олзо оршо абаха тухай бодожо үзэхэ ёһотой. Яагаад энээниие бэелүүлхэб!

ХАРЮУ: Сэхыень хэлэбэл, үнэгүйгөөр, доогуур сэнгээр мүнгэ хадагаламжада абаад, урьһаламжа үгэхэдөө бага зэргэ дээгүүр процент тогтоохобди. Жэшээлбэл, 1,5 процентээр абаһан аад, 4 гү, али 5 процент тогтоожо үгэнэбди. Энэ нэгэдэхеэр. Тэрээнһээ гадна банк элдэб янзын туһаламжа үзүүлхэ аргатай юм. Урьһаламжа үгэхэ, мүн тоосоо хэхэ асуудалнуудаар зүбшэл заабари үгэхэ, предприяти болон эмхи зургаанудай хоорондоо хэлсээ баталхадань туһалха, бага предприятинууд тухай Уставуудые зохёон табиха, олоһон мүнгэеэ хамтын предприяти байгуулгада эльгээхэ гэхэһээ эхилээд олзо абамаар хэмжээнүүд олон.

Нэгэ иимэ баримта. Манай банк, горгүйсэдком, Буряадай эрдэмэй түбтэй нэгэдэжэ, түбэд медицинын үндэһөөр эм дом гаргаха эрдэмэй-үйлэдбэриин «Фито» предприяти байгуулаабди. Түрүүшын продукци гаргагдаад, городой хүүгэдэй, мүн үндэр наһатайшуулай байшангуудта дамжуулагдаа. Гэхэһээ гадна олзо оршынгоо хубиие зүүн зүгэй медицинын түб эмхидхэлгэдэ зорюулаабди. «Гарантия» гэһэн страховой кампани эмхидхэлгэдэ горгүйсэдкомтой суг хабаадаа һэмди.

КОРР.: Акционерно-коммерческэ банкнуудай байгууламжа гүйсэд тодо бэшэ гээ һэнта. Энээндээ үшөө ямар нэмэлтэ хэхэ гээшэбта!

ХАРЮУ: Республикын эрдэмтэдэй, Госбанкын хүтэлбэрилэгшэдэй һанамжа нэгэн юм. Бии байгаа банкнуудай үндэһэ һуури дээрэ бэеэ даанги коммерческэ республиканска банкнууд байгуулагдаха ёһотой гэжэ эдэнэр тоолонод.

Харин бидэнэр — Жилсоцбанкын управлениин мэргэжэлтэд ондоо бодомжотойбди. Бэеэ даанги банкнуудые байгуулхын тула урьһаламжада үгэхэ горитой мүнгэнэй нөөсэ хэрэгтэй. Тоолоод үзэхэдэ, тиимэ нөөсэ манда мүнөө дээрээ үгы. Мүнөө болотор түбэй газарһаа бюджетнэ ассигновани хэгдэдэг байгаа. Энэнь үгы болохо. Гэхэ зуура оронаймнай зүүн зүгэй районуудта бүхы шахуу мүнгэн хэрэглэмжэдэ байдаг һаа, баруун районуудта эрьесэдэ ороогүй үлүү мүнгэнэй нөөсэ нилээн бии юм. Баян предприятинуудшье олон.

Ушар иимэһээ республика соогоо амяарлашаха бэшэ, харин түрүүшын үедэ хүл дээрээ гараха аргаяа бэдэрхэ ёһотойбди. Минии һанахада, хэдэн республика, областьнууд нэгэдэжэ, регинальна хэмжээндэ томо банк эмхидхэгдэхэ ёһотой. Хэрбээ томо банкын бүридэлдэ ороо һаамнай, булюу һайн иимэ таланууд бии байха:

1. Компьютерна техникэ манда үгтэхэ, мэргэжэлтэдээ һургажа абахабди.

2. Ниитэ нэгэ үндэһөөр Уставна фонд байгуулагдаа гэлэй (5 миллион түхэригһөө доошо бэшэ). Энэ ушарта арадай ажахыда 100 миллион түхэриг урьһаламжа үгэхэ эрхэтэй болохобди. Теэд кредиторнуудаймнай хойно хойноһоо гарза хохидолдо орошоо һаань, 100 миллионоо түлэхэ баатай болохобди. Энээн тухай юундэшьеб булта мартанад. Харин региональна ямар нэгэн банкда хабаатай байбалнай, тэрэмнай саг дары мүнгөөр туһалха, хохидолто байдалда орхихогүй.

3. Гарза гаргашатай предприятинуудаа олзо оршотой болгохые оролдохо ёһотойбди. Энэ талаар банковска тусхай программа бии. Жэшээлбэл, Кировэй нэрэмжэтэ завод арендын подрядта ороһоной һүүлээр жэлэй туршада ажахы эрхилэлгэеэ һайжаруулжа, олзо абадаг болобо. Иимэ предприятинуудай олошорходо, банкнуудшье баян, тэдхэмжэтэй болохо жэшээтэй.

Эдэ бүгэдэһөө тобшолходо, бэеэ даанги, коммерческэ банк мүнөө гансаараа «ажамидаржа» шадахагүй. Тиимэһээл манай Жилсоцбанкын управлени Россин гү, али Москвагай банкнуудай дирекциин бүридэлдэ орожо магад.

КОРР.: Тачтай зүбшөөгөөгүй мэргэжэлтэд энээн тушаа юун гэнэб!

ХАРЮУ: Хэнэйшьеб даа мэдэлдэ байхаяа, дулдыдахаяа һанаат гэнэ. Даншье тиимэ бэшэ. Хараад үзэе:

1. Олоһон олзо оршоёо налогуудай түлэгдэһэнэй һүүлээр эндээ, нютагтаа, коллективүүдтэ хубаарилхабди.

2. Түбэй, мүн нютагай бюджедтэ налогой хэды норматива хубиинь эльгээхээ налог түлэгшэд өөһэдөө мэдэдэг болохо.

3. Кадрнууднай мүнөө үедэ тааруу һуралсал гараха, хилын саанахи гүрэнүүдэй дүй дүршэлтэйнь танилсахаяа эльгээгдэжэ магад.

КОРР.: Теэд Россин гү, али Москвагай банк таниие бүридхэлдөө абахада, мүн лэ өөрынгөө тала харалсаһан байха...

ХАРЮУ: Манай банк хамтын олон предприятинуудые байгуулгада хабаадаха. Эндэһээ абтаһан олзын хуби түбэй банкда эльгээгдэдэг байха. Бусадшье зарим һайшаалтай гуримууд бии. Юрэдөөл бодомжолжо үзэхэ, бүрин түхэлдэнь хүргэхэ юумэн үшөөл урдамнай. Республикын правительствын манай управлениин үүсхэлые дэмжэһэндэнь урматайбди. «Хуу нэгэн адли байха гэжэ хайшаа юм. Туршаад үзэгты» — гээ һэн. Байгша оной эсэс болотор шэнэ банк байгуулхын урда тээхи бэлэдхэлэй хүдэлмэрез эршэмтэйгээр ябуулха ёһотойбди.

КОРР.: Любовь Евстигнеевна, социальна зорилгонуудта урьһаламжа эльгээлгэ дам саашадаа уридлан хүгжөөгдэхэ ёһотой гэжэ тобшолбот...

ХАРЮУ: Тиимэ. Бэеын элүүрые хамгаалга, соёл гэгээрэл, үдэр бүриин хэрэглэлэй эд бараа гаргалга — эдэ бүгэдэмнай һалаха түйлдаа хүргэгдэнги ха юм. Эгээл энэ шэглэлээр урьһаламжа үгэлгые шадамар бэрхээр гуримшуулаа һаа, бүтэмжэтэй, бариишатай юумэн түргэнөөр хэгдэхэ. Банкнуудые өөһэдөө шэлэн абаха сагта бүтэмжэтэйгөөр ажал ябуулгаяа эрхилэлгэ, үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ нүлөөлгэ, хэлсээн, болзор, хоорондохи харилсаанай экономическа онол арганууд — эдэ бүгэдэ акционерно-коммерческэ банкнуудай гол шэнжэнүүдынь болоно. Зохёохы ёһоор хандалга, ульһа шунал эндэ заатагүй хэрэгтэй.

КОРР.: һайн бэлэйт, Любовь Евстигнеевна. Анхандаа үзэгдөөгүй акционерно-коммерческэ банк байгуулгада амжалта хүсэе.

НАЙДАМТАЙ ҮБҺЭШЭД

Хурамхаанай районой Дэрээнэй совхозой дүй дүршэлтэй механизатор-луговод Антон Эрдынеевич Дырчиковэй ажалайнь намтар баян. Олон үхибүүдэй эсэгэ, залуушуулые һурган хүмүүжүүлгэдэ тэрэ онсо анхарал хандуулдаг юм.

9 хүнһөө бүридэһэн Антон Эрдынеевичэй звено мүнөө Боотоолодо үбһэ хуряана.

— Мүнөө жэлэй үбһэ хуряалгын, тэжээл бэлэдхэлгын кампани ехэ хүшэрөөр ябажа байна. Юундэб гэхэдэ, мүнөө зун хура бороо элбэгээр орожо, хүдэлмэриемнай унжагайруулаа. Гэбэшье урдаа табиһан зорилгоёо заатагүй дүүргэхэ хүсэлэнтэйбди,— гээд нүхэр Дырчиков мэдүүлээ һэн.

Үнинэй механизатор-луговодой бүхы арга боломжонуудаа тоо, баримтануудаар батадхан тодоор хэлэхэдэнь, үнэншэмөөр байгаа һэн. Энэ найдамтай хүн дэмж... гэжэ нютаг соо... лонхой.

Мүнөө ажал... һэ хуряалгын... даабаринуудаа... ла бүхы хүсэ ш... нэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ...ранууд — механ... А. Э. Дырчиков... ша С. Р. Дырчик...

В. ГАРМАЕВА...

КОНКУРС ҮНГЭРЭГДЭНЭ

Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрика республикын залуу предприятинуудай нэгэн болодог. Фабрикын захиргаан хүдэлмэрилэгшэдэй эрдэм мэдэсэ дээшэлүүлхэ зорилготойгоор элдэб янзын харалга, конкурснуудые үнгэргэдэг юм.

Бүд эсхэлгын цехтэ иимэ конкурс хэдэн шатаар үнгэргэгдэнэ. Түрүүшын шатада Е. И. Варфоломеева, Л. И. Драгобушева гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд мүрысэһэн байна. Е. И. Варфоломеевагай бригадын гэшүүд даабарияа саг соонь һайн шанартайгаар дүүргэхэһээ гадна түүхэй эд ехээр алмажа шадаһан байна. Удаадахи шатада Н. И. Будаева, Н. А. Очирова гэгшэдэй бригаданууд мүрысэхэдөө, тон адли дүнгүүдые түйлэжэ, тэнсээ юм. Тиигэжэ гурбадахи шатада энэ хоёр бригада Е. И. Варфоломеевагай коллективтэй мүрысэхэ болоо. Конкурсын комисси эдэ бригаданудай ажалай дүй дүршэл, онол аргануудые элирүүлжэ, бусад коллективүүдэй дунда дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидээ.

Оёдолой цехтэ мүн лэ иимэ конкурс үнгэргэгдэжэ байнхай. Түрүү хүдэлмэришэд И. Хайдапова, З. Гомбоева, Р. Ангропова, В. Будаева, Н. Цыбикжапова гэгшэд оёдолшодой дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлнэ. Фабрикын мэргэжэлтэд тэдэнэрэй ажалай онол аргануудые, дүй дүршэлые согсолжо, социалис ёһоор ажахы эрхилэлгын һургуулида залуу оёдолшодые һургаха юм.

Е. РУДЧЕНКО,
фабрикын социалис мүрысөөнэй талаар инженер.

Коммунистнуудай анхаралда

КПСС-эй УСТАВ ТУХАЙ

Манай редакцида олон тоото коммунистнууд партиин XXVIII съездын баталһан Устав тухай элдэб янзын асуудалнуудтайгаар хандана.

Тэдээндэ харюу болгон энэ материал толилбобди.

Партийна эхин организацинууд хэзээ хайшан гээд байгуулагдаха ёһотойб!

Партиин эхин эмхинүүд КПСС-эй шэнэ Уставай ёһоор (§§ 16, 17) хүдэлжэ байһан гү, али коммунистнуудай ажэһууһан газарта байгуулагдадаг.

Партийна эхин организациие байгуулхын тула эмхидхэлэй суглаан зарлагдажа, тэрэнэй шиидхэбэринь КПСС-эй гурбанһаа үсөөн бэшэ гэшүүнэй байһан ушарта партиин зохихо райкомдо, горкомдо бүридхэлдэ абтадаг.

Партиин шэнэ Уставаар партийна эхин организацинуудта ямар гол эрхэнүүд үгтэнхэй гээшэб!

Мүнөө үедэ дээдэ тээнь байһан партийна органуудай хабаадалгагүйгөөр партийна эхин организацинууд иимэ шиидхэбэри абаха эрхэтэй гэбэл:

— өөрынгөө бүридэлдэ цеховэ организацинуудые байгуулхадаа, КПСС-эй зэргэдэ гэшүүдые абахадаа;

— өөрынгөө мэдэлээр партида абалгые ба КПСС-һээ гаралгые шиидхэхэдээ;

— хүдэлмэриингөө хараа шугамые, онол аргануудые, суглаануудые үнгэргэхэ гуримые, ондоошье үйлэ хэрэгүүдые, мүнгэнэй-ажахын асуудалнуудые тодорхойлходоо;

— коммунистда, тэрэнэй өөрынь дураар, хүдэлмэриин гү, али ажалуудаг газартань партийна бүридхэлдэ абтаха зүбшөөл үгэхэдөө;

— КПСС-эй гэшүүниие үбшэнэй гү, али үндэр наһатай болоһоной шалтагаанаар һара бүхэнэй партийна түлбэриһөө сүлөөлхэдөө;

— партксмуудые болон бюронуудые нюусаар һунгаха гурим тааруулхадаа;

— өөрынгөө мүнгэн зөөрөөр бусад эмхинүүдтэй хамта газетэ, журнал, бюллетеньгүүдые гэхэ мэтые хэблэн гаргахадаа;

— өөрынгөө һаналаар партиин гэшүүдһээ ороһон түлбэриин 50 процентые гаргашалхадаа.

Ямар болзор соо партийна эхин организацинуудта суглаан үнгэргэгдэхэ ёһотойб!

КПСС-эй Уставай 17-дохи параграфай ёһоор партийна эхин организацинууд суглаа үнгэргэхэ болзор болон гурим өөһэдөө тодорхойлдог юм. Тоосоото - һунгалтын суглаанууд дээрэ өөрынгөө эрхэ байдалда тааруулан, коммунистнууд ямар болзор соо хэды суглаа үнгэргэхээ хэлсэбэлнь, таарамжатай.

Хэды коммунистнуудай байбал, партийна суглаан шиидхэбэри абаха эрхэтэйб!

Суглаанда хахадһаа олонхи гэшүүдэй хабаадабал, шиидхэбэри абтаха, тоосото ба һунгалтын суглаануудта бүридхэлдэ байһан гурбанай хоёрһоо үлүү коммунистнуудай хабаадабал, тогтоол абаха байна. Тиигэхэ зуураа партийна организациин саг үргэлжын хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэһэн ба КПСС-һээ өөрынгөө дураар гараһан коммунистнууд тоологдодоггүй.

КПСС-тэ оролго яагаад бэелүүлэгдэдэг гээшэб!

1990 оной июлиин 18-һаа КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абалга болюулагдаа. Тиимэһээ сагһаа урда тээ партиин гэшүүндэ абтаһан кандидадуудай өөһэдынгөө партийна эхин организацида партида орохо тухай мэдүүлгэ бэшэхэдэнь болохо. КПСС-тэ орохо тухай асуудал партийна эхин организаци эсэслэн шиидхэхэ.

КПСС-тэ орогшодто партбиледүүд хаана барюулагдаха ёһотойб!

Партбиледүүдые партийна эхин организациин секретарь барюулха юм. Харин зарим ушарта партийна эхин эмхиин зүбшөөлөөр—КПСС-эй райком, горкомой секретарьнар барюулха эрхэтэй.

Ямар гурим баримталан, партбюро, партком болон тэдэнэй секретарьнарые һунгаха хэрэгтэйб!

Партбюро, парткомой гэшүүд, секретарьнар нюуса һунгалтын ёһоор һунгагдадаг. һунгалтын списогтэ хэдышье тоотой кандидатуранууд оруулагдажа болоно. Партиин гэшүүд өөрыгөө өөрөө дэбжүүлхэдэнь болохо байна. Хэрбээ һунгалтада хэбаадаһан КПСС-эй гэшүүдэй хахадһаа олонойнь дуугаа үгэбэлнь, һунгагдаһанда тоологдохо.

Партбюрогой, парткомой секретарьнар эдэ органуудай гэшүүд болохотоёо зэргэ һунгагдадаг.

Б. ЦЫРЕНДЫЛЫКОВ.

Статистикын Буряадай республиканска управлениин хүдэлмэрилэгшэдэй согсолһон тоо, мэдээнүүдэй ёһоор, 1990 оной түрүүшын хахадта республикын промышленна предприятинуудта хүдэлмэриин саг хэрэглэхэ талаар хангалтагүй байдалтай болоод байна. Элдэб шалтагаанһаа боложо, хүдэлмэришэдэй миин һууһанһаа, ажалдаа гарангүй байһанһаа

ХҮДЭЛМЭРИИН САГ ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

уламжалан, 80541 хүнэй нэгэ үдэр соо хүдэлхэ саг энэ хугасаа соо гээгдээ юм. Энэмнай үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 26 процентээр ехэ болоно. «Бурятферммаш», «Буржелезобетон», «Байкалрыбпром», «Бурятхлебопродукты», «Бурятхлебопром» үйлэдбэриин түлишын нэгэдэлнүүдтэ, республикын агропромсоюзэй, Нютагай промышленностиин министерствын предприятинуудта хүдэлмэриин саг гээлгэ эрид ехэ болоһон байха юм.

Предприятиин захиргаанай зүбшөөлөөр хүдэлмэридөө гарангүй байлга урданайхиһаа олошороо. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 9 процентээр дээшэлээ бшуу. Илангаяа локомотив-вагон заһабарилгын, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводуудта, «Бурятэнерго» нэгэдэлдэ, мяханай комбинадта, мотоор бүтээлгын заводто, «Татарский ключ» уурхайда болон бусад предприятинуудта иимэ ушар дэлгэрэнхэй.

Ажалай журам хазагайруулан хүдэлмэридөө гарангүй байлгые үнгэрэгшэ жэлэй энэ хугасаагайхитай сасуулхада, 17 процентээр ехэ болоо. Республикын зарим предприятинуудта, жэшээлхэдэ, «Электромашина», шэлэй, локомотив-вагон заһабарилгын, Элхиин туршалгын-механическа заводуудта, «Бурятфермаш» нэгэдэлдэ, Баргажанай модоной комбинадта иимэ ушар олоор үзэгдэнэ.

Бүхэли үдэрэй туршада ажал хэнгүй миин байха ушарнууд олошороо. 1989 оной нэгэдэхи хахадтай зэргэсүүлэн харабал, 2,8 дахин ехээр олон болоод байна. Оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлдэ, трикотаж гадар хубсаһанай фабрикада, «Забайкаллес» нэгэдэлэй Шулуутайн, Хандагатайн, Горхоной леспромхозуудта иимэ байдал ушарна.

Байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ дунда зэргээр үдэр бүри 624 хүн хүдэлөөгүй байгаа. Хэрбээ эдэ зоной ажаллаһан байгаа һаань, 8 миллион түхэригэй продукци нэмэжэ гаргагдаха байгаа бшуу.

Баргажанда буряадаар уншана гү?

Районой Карл Марксын нэрэмжэтэ, Улаанай, Хилганын колхозуудай гэшүүд, һургуулинуудай багшанар болон бусад мэргэжэлтэд байгша оной августын 25-һаа үндэһэн буряад хэлэн дээрээ гарадаг «Баргажанай үнэн» газетээ абахаяа болибо. Тэрэнь мүнөө «Баргузинская правда» газетын хабсаргалта болгогдонхой, хоёрхон нюур дээрэ хэблэгдэжэ, уншагшадтаа эльгээгдэжэ эхилбэ. **Газетын редактор С. У. Потхоевтой манай корреспондент Б. Цыремпилов хөөрэлдэжэ, ямар шалтагаанһаа үүган буряад хэлэн дээрээ гаража байдаг газетээ гаргахаа болиһон тухай харюусахыень хандаба.**

Олон жэлэй турша соо буряад хэлэн дээрэ гаража байдаг хэблэл тарааха хүдэлмэри ехэ нобшоор ябуулагдадаг болсо. Илангаяа республикын һургуулинуудта буряад хэлэ зааха хэшээлнүүдэй болюулагдаһан, доромжолуулагдаһанай һүүлээр, дээрэ зүрхэтэйшүүл ууган хэлэн дээрээ гаража байдаг газетэ, журналдаа захил хэхэеэ болижо, үхибүүдээ ород һургуулинуудта оруулжа байгаад аашалаа һэн.

Мүнөө болоходо, уншагшадай дунда өөрынгөө хэлэн дээрэ гаража байдаг газетэ, журналда захил хэхэ гээшэ хүшэр болоһон гэшэ. Юундэ буряад хэлэн дээрэ гарадаг газетэнүүд, журналнуудта, уран һайханай литература захижа, худалдажа абанагүйёта гэжэ ажалшадһаа асуудаг, тэдэнэрэй дунда ойлгуулемжын хүдэлмэри ябуулхада, иигэжэ харюусадаг заншалтай: «Би буряадаар уншажа шададаггүйб».

Эндэ нэн түрүүлэн ажахынуудай, һургуулинуудай, предприятинуудай партийна, профсоюзуудай, комсомолой эхин эмхинүүд, комитедүүдэй секретарьнууд, түрүүлэгшэнэр зэмэтэй гэжэ тобшолхо байнаб. Юуб гэхэдэ, нэгэ зарим секретарьнууд «Газетэ, журнал захижа абаха ябадал уншагшадай өөһэдынь лэ хэрэг, һайн дуран» гэһэн харюу үгэдэг байна.

Ажалшадай дунда эмхидхэлэй, ойлгуулгамжын хүдэлмэри ябуулжа байдаг партийна, профсоюзэй, комсомолой комитедүүд, организацинуудай зарим хүтэлбэрилэгшэдэй оролдоһоной ашаар үндэһэн хэлэн дээрэ гаража байдаг хэблэл олоор захигдана, уншагшадай тоо олошорно. Жэшээнь, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй диилэнхи олонхинь «Буряад үнэн», «Баргажанай үнэн» газетэ, «Байгал» журнал үнгэрэгшэ жэлэй мэдээгээр захижа абаһан байха юм. Энэнь яһала һайшаалтай, урма зориг бадаруулмаа жэшээ боложо үгэнэ. Харин тиихэдэнь зэргэлээд һууһан Хилганын, Уланай колхозуудай гэшүүд, багшанар болон мэргэжэлтэд дээрэ хэлэгдэһэн газетэнүүдээ үсөөнөөр захижа абаһан байха юм. Энэмнай өөһэдынгөө хэлэн дээрэ гаража байдаг хэблэлые тоодоггүй байһанай үшөө нэгэ гэршэ боложо үгэнэ. Хоёрдохёор гэхэдэ, «Союзпечатиин», хэлхээ холбооной таһагуудые даагшад арад зоной дунда хэблэл тарааха үүргээ һанаһанда хүрэмөөр эмхидхэжэ, хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ гэжэ оролдоногүй.

—Район дотор хэблэгдэдэг «Баргажанай үнэн» үнгэрэгшэ жэлдэ хэды хэһэгээр тараагдаһан байгаа хаб!

— Үсөөн даа, үсөөн. Хэлэхэ, тоолохоньшье эшхэбтэр. Ород хэлэн дээрэ гарадаг районой газетэ зургаан мянган хүн абажа уншана. Харин үндэһэн хэлэн дээрэ гарадаг газетээ сройдоол хургаа даража тоолохоор зоной абадаг болоһониинь гайхалтай юм. Иигээд байхадань, мүнөө үе сагта саарһанай хомор болоһон дээрэһээ, хэлхээ холбооной, типографиин гаргашануудые тооложо үзөөд, «Баргажанай үнэниие» хабсаргалта болгон хэблэхэ гэжэ шиидэхэ баатай болообди.

— Хабсаргалтын хуудаһанууд дээрэ ямар удхатай материалнууд хэблэгдэхэ болоноб!

— Нэн түрүүлэн, буряад хэлэн дээрэ бэшэдэг манай уншагшадай материалнууд толилогдожо байха гэжэ шиидхэгдэнхэй. Энээнһээ гадна аман үгын зохёолнууд, баргажан буряадуудай ёһо заншал, нютагаймнай һонирхолтой хүнүүдэй ажабайдал тухай үргэнөөр хэблэхэ болонобди. Мүн эндэ буряадай литературын, мүнөө үеын поэдүүд, уран зохёолшодой һонирхол татама бүтээлнүүд, «Буряад үнэн» газетэдэ, «Байгал» журналда, Агын Буряадай автономито округой «Толон» газетэдэ хэблэгдэһэн түүхэ домогоор баян материалнуудые хэблэжэ байхаар хараалнабди.

Иигээд байхадаа, манай редакцида буряад хэлэн дээрэ бэшэдэг хүнүүдэй үсөөрһэн ушарһаа газетээ хубилгаха гэжэ шиидэһэн байнабди. Зүгөөр газетын редакцида хүдэлдэг хүдэлмэрилэгшэд тэрэл байһан штадайнгаа ёһоор хүдэлхэдөө, буряад хэлэн дээрээ һонин удхатай, һонирхолтой материалнуудые суглуулжа уншагшадтаа дурадхаха болоно.

ЖУРНАЛИСТНУУД ӨӨРЫН МҮНГЭТЭЙ БОЛОБО

МОСКВА. ТАСС-ай корреспондентын энэ һонин тухай эгээл түрүүлэн дуулаһаниинь дэмы бэшэ юм. Иимэ һонин нэн түрүүн мэдээсэлэй агентствэдэ сэхэ хабаатай ха юм. ТАСС-ай журналистнуудай эмхи орон дотороо түрүүлэн Нөөсэлгын банкда өөрын тоосооной счет нээбэ.

Журналистнуудай эхин организацинууд гэшүүнэй взносой мүнгэнэй зарим хубиинь өөртөө орхидог байха тухай хөөрэлдөөн үнинэй гарадаг һэн ааб даа. СССР-эй Журналистнуудай холбооной секретариат үшөө 1989 оной май һарада тогтоол абажа, тэрэниие хуулита болгоһон байгаа.

Нөөсэлгын заншалта борохон дэбтэр агентствын журналистнуудай ажабайдалда олон юумэ хубилгажа, ондоо болгохо аргатай. Зохёон байгуулхы конкурснуудта илагшадые урмашуулха, журналистнуудай эмхиһээ командировкодо эльгээхэ, ветерануудта, эхилэн бэшэгшэдтэ материальна туһаламжа хүргэхэ гэхэ гү, али амаралтые һайжаруулха— эдэ асуудалнуудые журналистнууд өөһэдөө шиидхэхэ аргатай болобо.

Коммерческэ, мэдээсэлэй, хэблэлэй ажал ябуулгануудые эмхидхэхэ үргэн арга боломжонууд бии болоо. Өөрын дураар оруулһан мүнгэнһөө гадна ТАСС-ай элдэб хэблэлнүүдһээ хубитань журналистнуудай нөөсэлгын хемтын тоодо оруулагдадаг байха юм.

Москвагай Журналистнуудай холбоон түрүүшынгээ 10 мянган түхэриг счедто оруулба.

(ТАСС).

Совет орон дотор

ГОМЕЛЬ. Фермернүүдтэ туһаламжа болгон, үйлэдбэриин «Гомсельмаш» нэгэдэл багахан тракторнуудые ба тэжээл бэлэдхэхэ универсальна кухнинуудые гаргажа эхилбэ. Тракторынь арбан мориной хэмжээнэй хүсэтэй байха юм. Тэрэнэй түхеэрэлгэнүүдынь олон һэн тула газар хахалха, таряа тариха, хуряаха арга боломжо олгогдохо байна. Харин тэжээлэй кухниин түхеэрэлгэнүүдэй хүсөөр түмһэтэ ургамалнуудые хэршэхэдэ, ооһо бутаргахада, сенаж, силос дарахада болоно.

ЕРЕВАН. Мүнөө жэлдэ эндэхи ой тайгада жэмэс элбэгээр урганхай. Кафанска райпотребкооперациин бэлэдхэлэй конторын хүдэлмэрилэгшэд баталгдаһан хэлсээнэйнгээ ёһоор Дани ба ГДР-тэ хэдэн тонно хатааһан жэмэс эльгээбэ. Эдэнь ехэнхидээ медицинэдэ хэрэглэгдэхэ юм., Армениин урда нютагуудай нэгэн болохо Кафанска районд жэмэс ехээр түүгдэжэ хатаагдана. Эндэхи райкоопой хүдэлмэрилэгшэд тэрэнээ худалдажа, олзо доход валютаар олохо хүсэлэнтэй.

ДОНЕЦК. Областиин түб хотоһоо хамта дэрээ 100 гаран тонно ашаа шэрэһэн арбаад гаран томо гэгшын автомашинанууд холын аян замда гараба. Чернобылиин АЭС дээрэ болоһон аюулай үедэ гэмтэһэн хүнүүдтэ Донецкэ областиин хүдэлмэрилэгшэд овощ болон бусад ургамалнуудай дээжые эльгээһэн байна.

МАХАЧКАЛА. Каспиин далайе хамгаалха талаар нютагууд хоорондын ниитын комитет бии болгогдобо. Дагестанай АССР-эй Байгаали хамгаалха талаар гүрэнэй комитет иимэ үүсхэл гаргаа юм. Шэнэ эмхиин гол зорилгонь гэхэдэ, Каспиин далайе хамгаалгада ниитын анхарал хандуулга болоно.

ТАШКЕНТ. Казахска ССР-эй соёлой үдэрнүүд Узбекистанда эхилбэ. Ташкент хотынхид айлшадайнгаа аялга дууе, уран хатарые, уран бүтээлнүүдые һонирхон харабад. Удаань һайндэрэй эстафетэ Каракалпакида, Сырьдарьинска ба Бухарска областьнуудта дамжуулагдаха юм.

СТАВРОПОЛЬ. Хизаарай колхоз, совхозуудта ооһо таряагаа хадагалха арга олгогдобо. Тонно таряа хадагалһанай түлөө 50 килограмм ооһон элеваторайхидта үлөөгдэхэ юм. Тиин таряашад абаһан ургасаяа бороо, саһанда оруулхаяа болибо бшуу. «Ставропольхлебопродукты» нэгэдэлэй дурадхалаар Ипатовска, Советскэ болон бусад районуудай ажахынууд таряагаа элеваторнуудта хадагалба.

БАКУ. Республикын Наукануудай академиин хүрьһэ шэнжэлгын ба агрохимиин институдай хүдэлмэрилэгшэд хэдэн жэлэй туршада оролдосотойгоор ажаллажа, «Азербайджанай газарай хүрьһэнэй карта» гэһэн хүдэлмэрез толилуулба. Тэрэнь хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ тон туһатай байһаниинь ойлгосотой. Эрдэмтэд энэ хүдэлмэри хэхэдээ, пластикорельефнэ аргануудые ба замбуулинда буулгагдаһан гэрэлзурагай мэдээнүүдые үргэнөөр хэрэглэһэн байна. Тиимэһээ нютаг бүхэнэй газарай хүрьһэнэй илгаа, нефтехимиин үлэгдэлнүүдые хаяһанһаа боложо, ажахын хэрэглэмжэһээ гаргагдаад байһан газарнууд тон һайнаар харуулагдаа ха юм.

ТВЕРЬ. Эндэхи шэлэй заводой хүдэлмэришэд ба алба хаагшад предприятияа худалдан абажа, хамтын үмсын «Тверис» фирмэ эмхидхээ юм. Предприятияа худалдажа абахын тула коллективэй гэшүүд өөһэдынгөө мүнгэ зөөри хамтаруулһан, банкһаа урьһаламжа абаһан байна. Хүдэлмэришэдтэ салин хүлһэ түлэхын тула предприяти доторой тусхай чек бии болгогдонхой.

...ряадай АССР-эй Верховно Советдэ

...Верховно Сове- ...Байгал нуурай ...хамгаалгын ... нөөсэнүүдые ...хэрэглэлгын асуу- ...талаар комиссиин ...болбо.

...түрүүлэгшэ Ю. Ф. ...заседаниие нээхэдээ, ...бүридэл тухай, ...хараа түсэб тухай ...байгаа.

...дагдаһанһаа хойшо ...соо би манай ре- ...зургаан районуу- ...оршон тойронхи ...хамгаалгын байдал- ...шэбэб. Хүшэр хүндэ ...һон нютагууд бии ...БАМ, Муяын ...нуга гол, Сэ- ...һелаа һабанууд, ...оршон тойронхи ...болоно. Байгаалиие ...хуулинууд ба- ...абаха ёһотой. Хү- ...шэнжэлэн, гурим тог- ...—гэжэ Юрий ...тэмдэглэв.

...тула нарин нягта то- ...хээд, шухала хэм- ...бэелүүлжэ захалха. ...хүры..., агаар, ...сэбэр байлгаха хэ- ...байгаалиие бузарлаха- ...али арюун сэбэр ...нэбтэрүүлхэ, бага ...һаань хойшо үхи- ...байгаалида гамтайгаар ...хүмүүжүүлхэ гээ- ...удха шанартай.

...ман гол шэглэлээр ...гдана. Эдэ ямар ...ба гэхэдэ: газарай ...ашагта малтамал- ...рай хүрьһэн; уһа хэ- ...агаар хэрэглэлгэ; ...ба ургамалай айма- ...бэриин үлэгдэлнүүд ...; байгаалиин ямар ...байлгын хойноһоо ...алга; экологиин эр- ...үүлгэ. Мүнөө 39 эк- ...бүхы асуудалаар хү- ...байна.

Удаань «Бурятгеология» нэгэдэлэй эколого-химическэ партиин ахамад геолог Э. Ф. Жбанов Улаан-Үдэ хото болон бусад нютагууд дээгүүр аэрозольно буулгабаринуудые хэһэн тухай, тэрэнэй дүнгүүд тухай элидхэл хээ. Республикын ниислэл хотодо кадми, хром, кобальт, цинк болон бусад хүндэ металлнуудай хэды шэнээн байһые элирүүлхэ талаар энэ хүдэлмэри хэгдэбэ. Энээнэй һүүлээр медико-биологическа шэнжэлгэнүүд хэгдэхэ ёһотой. Манай республика дотор эколого-экономическа 10 зоно байгуулагданхай.

Манай ороной, бусад гүрэнүүдэй дүй дүршэл хэрэглэгдэжэ, эколого - геохимическэ долоон шэглэл бэелүүлэгдэжэ байна. Эдэ бүхы шэглэлнүүдые бэелүүлхын тула ехэ мүнгэн зөөри гаргашалагдаха ёһотой. Буряад орондо эколого-геохимическэ ассоциаци байгуулагдахаар хараалагдана.

Буряадай Эрдэмэй түбэй түрүүлэгшын орлогшо, географиин эрдэмэй доктор А. К. Тулохонов «Экомир Байкала» гэжэ эрдэмэй-ажал ябуулгын нэгэдэл (НПО) тухай элидхэл хэбэ. СССР-эй Верховно Соведэй экологиин ба байгаалиин нөөсэнүүдые гамтайгаар хэрэглэлгын асуудалнуудай талаар комитедтэй зүбшэн хэлсэжэ, СССР-эй Наукануудай академиин инновационно нэгэдэл энэ эрдэмэй-ажал ябуулгын нэгэдэлые нёдондо жэлэй ноябрь һарада эмхидхэн байгуулаа.

«Байгал шадар ажаһуудаг хүн болон тэрэнэй ажамидаралай оршон байдал» гэһэн программа тус нэгэдэлэй ажал ябуулгын үндэһэ һуурида табигдаха юм. Энэ программа хадаа Байгалай ТЕРКСОП-ые хүгжөөхэһөө гадна, гайхамшагта нуурай оршон тойронхиие тогтууритайгаар хүгжөөхэ гол хараа бодол зохёохо зорилготой юм.

Мүнөө үедэ мүнгэн һомологдоод, «Байгал тухай Хуули» зохёогдожо эхилбэ. Гусиноозерскдо, мүн Сэлэнгын райондо орёо түгшүүриитэй бологжо байһан байгаалиин оршон байдалые гуримшуулха гол хараа бодол зохёохо ёһотой экспертнүүдэй бүлэг бүридүүлэгдэжэ байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Энэ эрдэмэй-ажал ябуулгын нэгэдэл Улаан-Үдэдэ нээгдээд байһан «Байгал шадар ажаһуудаг хүн болон тэрэнэй ажамидаралай оршон байдал» гэһэн уласхоорондын конференци үнгэргэхэ үүсхэл гаргагшадай нэгэниинь мүн. «Байгал тухай Хуулиин» бэлдэгдэжэ байһанай үндэһөөр Байгалай оршондохи эколого-экономическа онсо шэнжэтэй зоно гэһэн гол хараа бодол зохёогдоно. Тэрэ уласхоорондын эрхэ, уялгатай байха ёһотой. Нютагай хүн зоной һанамжануудые, аша туһые хараада абажа, гадаадын фирмэнүүдтэй хамта али бүхы барилга хэхэ, али бүхы проект зохёохо аргатай. Хэрбээ тэдэнэй аша туһада зүрюу харша байгаа һаань, нютагай Соведүүдээр дамжуулан, өөһэдынгөө газар дээрэ али бүхы ажал ябуулгые болюулха аргатай.

* * *

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Агропромышленна комплексын ба эдеэ хоолой асуудалнуудай талаар комиссиин заседани үнгэргэгдэжэ, шухала асуудалнуудые хараба.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. М. Шевченко Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй байгууламжа тухай, гол түлэб Агропромышленна комплексын ба тэрэнэй подразделенинүүдэй байгууламжа тухай элидхэл хээ.

Энэ байгууламжын үндэһөөр «Бурятхлебопродукты», «Байкалрыбпром», «Бурятпромохота», «Бурятводмелиорация» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд, Уһанай ажахын талаар комитет, БурНИИСХ, Гүрэнэй албан зургаануудай управлени, Газарай реформын талаар комисси, Таряашадай ажахынуудай ассоциаци — эдэ бүгэдэ республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшодо сэхэ мэдэлтэй байха.

«Рыбакколхозсоюзай» правлени, Буряадай туршалгын-мелиоративна станци олон тоото үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд, агрофирмэнүүд, үрэ жэмэсэй станци, гүрэнэй конюшни, хэдэн лабораторинууд, проектнэ институдууд, техникумууд, районно агропромышленна эмхинүүд, колхоз, совхозууд Хүдөө ажахын министерствэдэ мэдэлтэй байха. Эдэ бүхы албан зургаануудта ажалладаг 1427 хүдэлмэрилэгшэд соохоо 1269-ниинь үлөөгдэхэ.

Буряадай АССР-эй Агропромсоюзай түрүүлэгшэ Н. Н. Найданов үгэ хэлэбэ. Мүнөө бидэ 40 миллион түхэриг абадагбди. Саашадаа нютагай бюджедһээ 60 миллион түхэриг хэрэгтэй болохо. Хүтэлбэрилгын таарамжагүй юумэн шэнгеэр моанадые хараһанай үлүү. Теэд юундэшьеб Министрнүүдэй Соведэй таһаг эдэ байгууламжанууд тухай бидэнэртэй зүбшэн хэлсээгүй. Хүдөө ажахын министерствын байгаа хада гүрэнэй албан зургаануудай управлени хэрэгтэй юм гү? Таряашадай холбоон Хүдөө ажахын министерствын мэдэлдэ орохогүй байна. Буряадай Агросоюз байгуулхабди. Тэрэ мүн лэ Министрнүүдэй Соведтэ хабаагүй байха юм. Хэрбээ колхоз, совхозуудһаа мүнгэнэй оруулагдаха һаань, Хүдөө ажахын министерствын түлөө, болбосоруулан буйлуулгын промышленностьда бюджедһээ мүнгэн һомологдохо ёһотой гэжэ нүхэр Найданов тэмдэглээ.

КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь М. В. Рютин — эгээл таарамжатай һайн байгууламжа зохёожо, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөд, дахинаа Верховно Соведтэ хаража үзэхэ тухай, КПСС-эй рескомой хоёрдохи секретарь К. А. Албашеев—Агропромсоюзые үлөөхэ тухай, Гусиноозерскын районно больницын ахамад врач Б. Н. Намдаков — Хүдөө ажахын министерствэдэ эм домдо орохо ургамалнуудые тарижа ургуулха таһаг байгуулха тухай, «Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй начальник Н. Я. Кондаков —илангаяа томо ехэ нэгэдэлнүүдые үлөөхэ тухай, Бурснабта һалбари һалбаринуудаар таһагуудые байгуулха тухай, Улаан-Үдын хилээмэнэй комбинадай директор М. И. Красикова хилээмэнэй ба макароной промышленностиин нэгэдэлые бии болгохо тухай, «Агропромстрой» ба «Агропромдорстрой» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдые нэгэдүүлхэ тухай асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулжа, өөһэд өөһэдынгөө һанамжануудые хэлэхэдээ, шухала дурадхалнуудые оруулһан, заһабаринуудые хэһэн байгаа.

Саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ Ю. И. Алексеев заседаниин дүнгүүдые согсолбо. Тиихэдээ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин урда тээ энэ асуудалые дахинаа хаража үзэхые дурадхаа.

Заседаниин түгэсхэлдэ республикын Конституцида (Үндэһэн Хуулида) хубилалтануудые ба нэмэлтэнүүдые оруулха проект тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Хуулиин, хуули ёһоной ба гурим журамай асуудалнуудай талаар комиссиин түрүүлэгшэ Г. К. Языков энээн тушаа элидхэл хэбэ.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар шиидхэбэринүүд абтаба.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

«ЭХЭНЭРЭЙ ЭРШЭ ХҮСЭНДЭ, РОССИДА ЭТИГЭНЭБ»

һаяхан «Текстильщик» соёлой байшан соо Улаан-Үдэ хотын предприятинуудай, эмхи зургаануудай эхэнэрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэнэр сугларжа, дэлгүүрэй экономикын үедэ эхэнэрнүүдэй соведүүд ямар хүдэлмэри ябуулха, юунэй түлөө тэмсэхэ ёһотойб гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Эндэ Москваһаа ерэһэн Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй хоёр түлөөлэгшэ — дурадхалнуудые шэнжэлгын ба найруулгын таһагай ахалагша референт, журналист мэргэжэлтэй Л. И. Палиевская, олон жэлдэ предприятида эхэнэрнүүдэй соведые толгойлжо ябаһанаа, һаяшаг Совет эхэнэрнүүдэй комитедтэ эмхидхэлэй таһагта хүдэлмэрилжэ эхилһэн Т. Б. Трубкина тус комитедэй һүүлэй үеын хүдэлмэри тухай тобшо мэдээсэлнүүдые хэбэ. Тиихэдэ Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй байгуулагдаһанһаа хойшо (тэрэ анхан түрүүн 1941 ондо фашизмда эсэргүү Совет эхэнэрнүүдэй комитет гэһэн нэрэтэйгээр байгуулагдаһан, түрүүшын түрүүлэгшэнь летчица В. Гризодубова байһан, удаань Совет эхэнэрнүүдэй комитет гээд нэрээ һэлгэһэн юм) тус комитедэй нэгэшье түлөөлэгшэ Улаан-Үдэдэ ерээгүй юм гээд онсолон тэмдэглэлтэй.

Хотын эхэнэрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ, нарин сэмбын комбинадай директор К. П. Альцман:

— Бидэнэр, эхэнэрнүүд, үглөөдэр маанадые, манай гэр бүлэнүүдые юун хүлеэжэ байнаб гэжэ хүсэд ойлгоногүйбди. Дэлгүүрэй экономикодо орологотой сасуу предприятинууд хүдэлмэрилэгшэдэйнгөө тооё эрид хороожо эхилхэ, ажалгүй зон олошорхо бшуу. Адли мэргэжэлтэй, адли бэлиг шадабаритай эхэнэр ба эрэ хүн хоёрой хэн нэгыень заабол ажалһаа гаргаха, ажалай һууринуудые үсөөрүүлхэ гэһэн асуудалай гарабал, предприятиин захирган үхибүүтэй энэ эхэнэрыел хургаараа заажа гаргаха гээд ойлгохо хэрэгтэй. Тиимэһээ ажалгүй үлэгшэдэй хахадһаань олыень эхэнэрнүүд бүридүүлхэ жэшээтэй. Совет засагай мандаһаар далаад жэлэй туршада бидэнэр олон шухала юумэ хэжэ шадахаяа болинхойбди. Эм дом түлбэригүйгөөр үгэнэ, хилээмэн үнэгүй, мяха, тоһон дуталдаашье һаа, хубаарилжа хүртөөгдэхэ гээд лаб мэдэнэбди. Үнгэрхэдөө ажаһуудаг гэрыемнайшье хэн нэгэн домоуправлениһээ ерэжэ, сагаадаха, шэрдэхэ гээд һанаа амар, гараа хабсараад хүлеэжэ һуунабди. Харин үглөөдэр гэр байранууд үмсын мэдэлдэ үгтэхэ. Гэр байрадаа эзэн бусаар хандажа һурашаһан бидэ эндэ яаха болонобибди? Юрэдөө, мүнөөнһөө эхилжэ, мартаһан эдэ хэрэгүүдээ эрхилхэ, шанга шэрүүн эрхэ байдалда өөһэдеэшье, гэр бүлэеэшье амиды мэндэ байлгаха, үгытэй ядууһаа абарха гэхэ мэтээр бүхы эхэнэрнүүдтэ ойлгуулха ёһотойбди. Дэлгүүрэй экономикын эрхэ байдалда манай эхэнэрнүүдэй соведүүдэй уялга хадаа — ажалгүй үлэһэн эхэнэрые ондоо мэргэжэлдэ түргэн сагта һургадаг, жэжэ, дунда зэргын бизнесэй предприятинуудые, жэшээнь, оёдолой цех олоор байгуулдаг системын түлөө тэмсэл болохо. Ажалай һайн эрхэ байдал, һайн түлбэри гэхэ мэтээр тэмсэхэ зүйлнүүд олон. Хэды хүндэ сагай тохёолдобошье, шулуун байсые хаха, бута сохихо эхэнэрэй эршэ хүсэндэ, тэрэнэй һүбэлгэн, түргэн ухаанда, мүн Россида хизааргүй этигэнэб. Тоолоһон эдэ зүйлнүүдни маанадые заатагүй һаруул ерээдүйдэ асархал.

Эндэ хэлсэһэн асуудалнуудай нэгэн — үхи хүүгэдые багаһаань хойшо ажаллажа һургаха. Абажа харабал, эхэнүүд үхибүүднай удаан унтаг, һайнаар эдеэлэг, хубсалаг гэхэ талаар һанаагаа ходо зобоно, харин багаһаа хойшо ажал хэжэ һураг, гамнаха хэрэггүй гэһэн хараа бодолтой эхэнүүд угаа үсөөн бшуу. Дачанууд дээрэ ганса наһажаал эхэнэрнүүд хүдэлдэг, харин хажуудань байгша арбан дүрбэтэй сэбэр һайхан аша басаганиинь энэ үедэ сэнгэжэ ябаха юм. Александр Невский арбан дүрбэтэйдөө һамга абажа, баатарлиг хэрэгүүдые эрхилжэ ябаа. Энэ үедэ арбан гурбатай залуухан һамганиинь гэр байраяа ариг сэбэр байлгажа, албатан зоноо зонхилжо, өөрөө оёхо, нэхэхэдээ аргагүй бэрхэ байһан гээд хэлсэдэг. Америкын долоотой үхибүүн трактор агтые унажа, таряа тарижа байдаг. Харин бидэ долоотой хүбүүмни велосипед унажа байһаар бү унаг, нюур гараа бү шулгараг гээд һанаагаа зобожо байхабди. Хуулинууднайшье үхибүүдые 16-тайһаа ажалда абаха гээд заабарилһан, эдээндэ хубилалта оруулхаар болоо. Багаһаань хойшо хатуу орёо оршон байдалда ажамидаржа, бэеэ тэжээжэ шадахаар һургаа һаамнай, үхибүүднай һүүлдэнь үтэлһэн эхэ, эсэгэеэ хаяжа, энэ-тэрэ гэрнүүдтэ «түлхижэ» байхагүйл һэн. Ажал арюухан зантайгаар хүмүүжүүлдэг шуу.

Үшөө нэгэ тала эндэ зүбшэгдөө. Орон доторнай үбдэхэ ушар угаа ехээр тарадаг гээд мэдээжэ. Харин хүгжэнги капиталис гүрэнүүдтэ хүн зоной үбдэхэ, врачнуудта хандаха ушар маанадаһаа һураггүй үсөөн. Манай Дээдэ-Онгостойдохи турбазые, амаралтын, спортивна түбүүдые абаад харабал, үсөөхэн, обор-тобор зон ерэнхэй, байшангууд ехэнхидээ хооһон байгша. Спорт, үглөөнэй гимнастика манай ажаһуугшадай дунда хүндэтэй болонхой гэхын аргагүй.

Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй түлөөлэгшэ Л. И. Палиевская:

— Бага үхибүүтэй эхэнэрнүүдые командировкодо ябуулхагүй, һүниин халаанда хүдэлүүлхэгүй, эхэнэр хүшэр хүндэ ажалда эльгээгдэхэ ёһогүй гэхэ мэтээр маанадай тэмсэһэнэй үрэ дүнгүүд мүнөө болоходо, тэрэ эхэнэртэ харша болоод байна. Ажалай һууринуудай үсөөрүүлэгдэжэ эхилхэдэ, иимэ «таарамжагүй» хүдэлмэрилэгшэ-эхэнэр түбхын түрүүндэ ажалһаа гаргагдаха. Тиимэһээ иимэ хүшэр үедэ бэе бэеэ дүнгэхэ, дэмжэхэ, туһалха зорилготойгоор **Россин эхэнэрнүүдэй холбоон байгуулагдахань.** Эмхидхэн байгуулгын конференциинь байгша оной ноябриин 22—23-да болохо юм. Буряад оронһоо тус конференцидэ хэдэн делегат ошохо зэргэтэй. Мүнөөдөө конференциин уставай проект зохёогдоно. Энэ проектдэ оруулха дурадхал, һанамжануудые бидэ таанадһаа хүлеэнэбди.

Айлшад зал соо суглараагша эхэнэрнүүдэй олон асуудалнуудта харюусаа. Эдэнэр урид кондитерска, трикотажна фабриканuудаар, локомотив-вагон заһабарилгын, авиационно заводуудаар, нарин сэмбын комбинадаар ябажа хараһан, эхэнэрнүүдэй ажалай эрхэ байдалтай танилсаһан байна. Тиихэдэ «кондитерска фабрикатнай иимэ «амтатай» фабрика байбашье, харахада, залуу басагад 140—170 градус халуун шэрэмүүдэй хажууда хүдэлнэ. Эдэнэр элүүр энхэ үхибүүдые алтан дэлхэйдэ түрэхэ гү?— гээд эдэнэр сэхэ асуудал табяа бэлэй.

И. ГОМБОИН.

...ЭГЭН ДУУГААР ...ЭМЖЭХЭЕЭ БОЛИБО

...НИИТЫН ҺАНАМЖА ШЭНЖЭЛЭЛГЭ ЮУ ХАРУУЛААБ!

...зоной оройдоо 27 ...орон соохи байдалай ...ые КПСС-эй ажал ...холбоно. Оройдоо ...саана тэрэнэй та- ...талагшадай тоо хоёр ...он байһан юм. КПСС- ...дэргэдэхи Ниитын ...академиин социальна ...ниин болон политикын ...кафедрын эрдэм- ...эргэһэн асуултын дүн ...ба. Компартида болон ...хубилган шэнэдхэлгын ...хэлдэг һуурида зоной ...шэнжэлэлгын дүнгүүд ...Компартиин съездын ...шатын үедэ, про- ...документнүүдые абал- ...ходо һонирхуулха, ха- ...аха аабза гэжэ найда- ...байна.

...оной июнь соо оро- ...17 нютагуудта, тэрэ ...Россин хотонуудта: Бар- ...Воронеждо, Кировтэ, ...ата, Москвада, Ново- ...да, Оренбургда, Ростов- ...да энэ шэнжэлэлгэ үн- ...һэн байха юм. Ажал- ...олонхи гол хубинуудай, ...ходо партийна болон со- ...лэрилэгшэдэй һанам- ...тодоруулагдаһан байха

...партиин нэрэ хүндэ саг ...унажа байна гэжэ шэн- ...дэ хабаадалсагшадай 80 ...нь мэдүүлээшье һаа, ...общественые уналгын бай- ...гаргаха бодото полити- ...гэжэ гансал КПСС бай- ...мэдэрһэн байна. Ха- ...процентнь ямар нэгэ ...хүсэ нэрлэхээ арсаба. ...бабашье партида зон ...этигэһэн зандаа гэһэн ...шэнжэлэлгэ үнгэрэгэг- ...гэрэба. Асуудалнуудта ха- ...шадай 40 процентнь за- ...шадые болон партиие ...бди, бусад политическэ ...ата найдангүйбди гээд ...

...шэнэдхэлгын хэрэ- ...хүтэлбэрилэн партиин ...байһан ажал ябуулгые ...да хабаадалсагшадай 26 ...нь дүүрэнээр дэмжэнэ. ...Центральна Коми- ...ажал ябуулгые дэм- ...байһан зон бүри ...гэжэ тодороо. Харин пар- ...обкомуудай хүдэлмэри ...дэй тоо оройдоо 16 ...болоно. Жэшээ бол- ...хэдэ, 1988 оной ноябрь ...хубилган шэнэдхэлгын ам- ...КПСС-эй ЦК-гай ябуул- ...хүдэлмэриин ашаар түйлаг- ...гэжэ ажалшадай 70 про- ..., харин обкомуудай 20 ...процентнь этигэдэг бай-

...партиин ямар байгууламжа- ...мүнөөдэр партийна поли- ...байгуулнаб, кадрнуудай ...абтаһан шиидхэбэринүү- ...хиналта дороо абаад бай- ...һэн асуудалда иимэрхүү ...нуудые абтаһан байна: бү- ...дааагай партийна аппарат ...асуултада хабаадаһан зо- ...0, партийна комитедүүдэй ...нууд Политбюро хүрэтэр ...—17, партийна эхин орга- ...нууд гэжэ—5, юрын ком- ...стнууд гэжэ 4 процентнь ...сэһан байха юм.

...засаг гар соогоо аба- ...хойшолон боложо, пар- ...аппарат эгээл ехээр шүүм- ...гдэнэ. Тиимэһээ хүтэлбэ- ...зургаануудта этигэхэгүй ...нэн түрүүн үзэгдэнэ ...Удаань энэ этигэхэгүй ...бүхы коммунистнууд- ...баатай болоно.

...Урдань табигдажа байһан ...онгонуудай ехэ хэмжээндэ, ...байһанда партийна хү- тэлбэрилэгшэдэй хэр зэргээр таарамжа байһан тухай зоной һанамжа иимэ байна. Предприятинуудай болон эмхи зургаануудай парткомуудай секретарьнарта асуултада хабаадалсагшадай 29, партиин райкомуудай болон горкомуудай нэгэдэхи секретарьнарта 23, партиин обкомуудай, крайкомуудай нэгэдэхи секретарьнарта оройдоо 13 процентнь һайн сэгнэлтэ үгэһэн байха юм. Эдэ партийна хүтэлбэрилэгшэдэй ажал ябуулгатай оройдоо танил бэшэ, тиимэһээ ажал ябуулгадань сэгнэлтэ үгэжэ шадахагүй зоной тоо олон-асуудалнуудта харюусагшадай 55 процентнь. Ажалшадай аша туһа тухай үнэхөөрөө һанаагаа зободог юм һаа, партийна комитедүүдэй хүтэлбэрилэгшэд энэ баримта хараадаа абаха уялгатай гэжэ һанагдана.

Демократизаци болон боложо байһан юумэн тухай олондо мэдээсэлгэ тухай, экономическа шэнэдхэлгэнүүд тухай уряанууд материальна болон социальна байдалай һайжаралгаар батадхагдаагүй байхадаа, тад ондоо удхатай болоно. Тиигэжэ бүхы юумые муушалха ябадал дэлгэрнэ, арадай ажахыдэ муу нүлөө үзүүлнэ, ажалай журам болон гурим унана, социалис үзэл бодолой нэрэ хүндэ бага болоно.

Партиие шэнэдхэлгэдэ хандаса мүн лэ шэнжэлэгдэһэн байна. Демократическа централизмые шэнэ удхатай болгохо гэжэ шиидэһэн ушарые ажалшадай 34 процентнь дэмжэһэн байха юм. Харин 26 процентнь энэ ёһо гуримһаа эрид арсаха һанамжатай. Асуултада хабаадалсагшадай олонхинь партийна аппарат хороохо хэрэгтэй гэжэ тоолоно.

Партида олон ондоо платформонууд байха гэһэн һанамжые олон зон дэмжэнэ. Өөрынгөө дотоодын эмхидхэлтэй болон журамтай фракцинууд байха ёһотой гэжэ тоолодог зонһоо тэдэ нилээн олон байна гээшэ. КПСС өөрөө тараха ёһотой гэжэ һанагшадай тоо үсөөн. Тиигэбэшье иимэ бодомжотой зон бии.

РСФСР-эй Компарти бии болгохын түлөө шэнжэлэлгэдэ хабаадаһан зоной 48 процентнь дуугаа үгөө. Харин 19 процентнь буруушаагаа, 31 процентнь дуугаа үгэхэеэ арсаһан байна.

Партиие болон общественые шэнэдхэлгын талаар эрид зүүн гү, али эрид баруун тала баримталагшадай тоо мүнөө дээрээ үсөөн. Тэдэнэй һанамжануудые шэнжэлээд үзэхэдэ, зүүншье, барууншье тээшээ найгажа магад гэжэ элирбэ.

Ниитын хүгжэлтын ябасада ямаршье эрид годиролтонуудай болоо һаа, КПСС-ые шэнэлхэ талаар удаараа һаамнай, общественые олон хубинууд болон хубааралга эгээл ехэ хэмжээндээ хүрэхэ байна гэжэ политологууд хэлэнэ. Жэшээлхэдэ, худалдаа наймаанай үнэ сэнгүүдые дээшэлүүлхэ гэһэн правительствын дурадхалые зон ямар дурагүйгөөр угтаба гээшэб?

Партиие хубилган шэнэдхэлгын удаарһанһаа уламжалан, бусад үзэл сурталай болон эмхидхэлэй байгууламжануудай дунда нэгэдүүлхы шадалтай хүсэнүүдые бэдэрхэ ябадал үзэгдэдэг боложо байна.

Л. ЕРМАКОВА,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

Хэрэн һууринда (Түнхэн) ажаһуудалай эд зүйлнүүдэй магазинда Т. Д. Шагдурова, Л. Р. Хусаева гэгшэд хори гаран жэлдэ хүдэлжэ ябана. Магазиниие даагша Тамара Доржиевка Улаан-Үдын кооперативна техникум дүүргэһэн намтартай. Энэ багахан коллектив һара, квартал бүри түсэбөө ходо үлүүлэн дүүргэжэ байдаг заншалтай. Т. Д. Шагдурова гүрэн түрын ехэ шагнал хайра —«Совет худалдаа наймаанай отличник», «РСФСР-эй худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэришэн» гэжэ хүндэтэ нэрэ зэргэтэй юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. Д. Шагдурова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҺҮМЭ НЭЭГДЭБЭ

Улаан-Үдэ хотын урда талада оршодог түрмэдэ (ИТК) үнгэрэгшэ средагай үдэр гэгээн хутагта Павел ба Петрой һүмэ нээгдэбэ. Нээлтын баяр ёһололые Воскресениин һүмэһөө ерэһэн поп Андрей ябуулаа. Эндэ түрмэдэ байгшад, колониин хүтэлбэрилэгшэд, Дотоодын хэрэгүүдэй республикын министерствын хүдэлмэрилэгшэд, журналистнууд байлсаа.

Хүниие алаха, дээрмэдэхэ гэхэ мэтын буруу харгыда оролһон гэмтэд бурхан шажанай хүсөөр гэм зэмээ мэдэрхэ, хуушан аашаяа орхижо, арюун харгыда орохо аалам?

И. ТУМУРОВА.

ШЭНЭ БАНК

«Сэрэгшэдэй мүнхэ дурасхаалда» гэжэ нэрэтэй правительственна бэшэ уласхоорондын жасын харгалзалга доро бии болгогдоһон «Россин коммерческэ банк» хадаа ямар яһанай, шажан мүргэлэй, ямар орондо ажаһуудаг байһаниинь хараада абангүй дэлхэйн хоёрдохи дайнда хабаадалсагшадта урьһаламжа үгэдэг дэлхэй дээрэхи ори ганса банк байха юм.

Россиие һэргээхэдээ, иимэ арганууды хэрэглэхэ гэжэ «Россин коммерческэ банк» түсэблэнэ:

— хубиин эдэбхи үүсхэл болон хэрэг бүтээхы коммерческэ ажал ябуулга али болохоор дэмжэхэ;

— түрүү шэнэ технологинуудые хэрэглэжэ, арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргаха предприятинуудые эмхидхэхэ ба хүгжөөхэ;

— түрүү эрдэм ухаанда болон энэ талаар өхэ гаргашатай һалбаринуудта мүнгэ һомолхо;

— совет болон гадаадын оронуудай барилгын материалнуудые гаргахадань ба гэр байра барихадань мүнгэ һомолхо;

— уласхоорондын экономическа харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ болон капиталаа нэгэдүүлгэдэ туһалха.

«Россин коммерческэ банк» энэ талаар эдэбхи үүсхэл гаргаһан зониие, эмхинүүдые дэмжэхэ. Тиимэһээ Россин аша туһые. сүлөөгөөр уласхоорондын харилсаануудые эрхилхэ хэрэгые һайшаадаг бүхы зониие хамта хүдэлэел гэжэ уряална.

Мэдээсэлнүүдые абаха телефон —124-01-22.

(ТАСС).

ЛАТЫШ УРАН ЗОХЁОЛШО ЯНИС РАЙНИСАЙ ТҮРЭҺӨӨР 125 ЖЭЛЭЙ ОЙДО ЗОРЮУЛАГДАҺАН ДУРАСХААЛТА МҮНГЭ ГАРГАХА ТУХАЙ

Латыш уран зохёолшо Янис Райнисай түрэһөөр 125 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дурасхаалта мүнгэ 1990 оной сентябриин зургаанда гаргагдаба.

1 түхэригэй сэнтэй энэ мүнгэн зэдэй-никелиин сагаан үнгэтэй холисоор бүтээгдэжэ, 31 миллиметр диаметртэй, түхэрээн түхэлтэй байха юм.

Мүнгэнэй наада таладань СССР-эй Гүрэнэй герб зураатай, «СССР», «1 түхэриг», «1990» гэжэ бэшээтэй.

Ара таладань Янис Райнисай дүрсэ зураатай, баруун хажуудань «1865», «1929», зүүн хажуугаарнь тойруулаад, «Янис Райнис» гээд бэшээтэй. Доодо хажуудань уран зохёолшын гар табилга табалаатай.

Мүнгэнэй хажуу таладань хоёр точкоор амяарлагдан, «1 түхэриг» гэжэ һиилэгдэн бэшэгдэнхэй байха юм.

Янис Райнисай түрэһөөр 125 жэлэй ойдо зорюулагдаһан мүнгэн 3 миллион хэһэгээр, 0,4 миллиониинь бүри һайн шанартайгаар гаргагданхай.

Бүхы янзын түлбэринүүдтэ ямаршье хизаарлалтагүйгөөр тус мүнгэн хэрэглэгдэхэ аргатай.

СССР-эй Гүрэнэй банкда

ҮНЭТЭЙ МЕТАЛЛНУУДААР ХЭГДЭҺЭН ДУРАСХААЛТА МҮНГЭ ГАРГАЛГА ТУХАЙ

1990 оной сентябриин 5-һаа эхилжэ, нэгэн бүхэли ород гүрэнэй 500 жэлэй ойдо (Пётр I хаанай үе саг) зорюулагдаһан дурасхаалта монетэнүүд гаргагдажа эхилхэнь:

3 түхэригэй мүнгэн монетэнүүд (үнэтэй металлайнь сэбэр шэгнүүр 31,1 грамм).

100 түхэригэй алтаар хэһэн монетэ (15,55 грамм).

50 түхэригэй алтан (монетэ (7,78 грамм).

150 түхэригэй платинаар хэһэн монетэ (15,55 грамм).

25 түхэригэй палладяар хэһэн монетэ (31,1 грамм).

39, 30, 22, 6, 28, 6, 37 миллиметр диаметртэй түхэреэн монетэнүүд гаргагдаха болоно.

Эдээнэй наада захадань дээгүүр СССР-эй Гүрэнэй герб зураатай, доронь «СССР» гэжэ бэшээтэй, бүри доодо хажуудань тус тустан «3 түхэриг», «100 түхэриг», «50 түхэриг», «150 түхэриг», «25 түхэриг», «1990» гэжэ һиилээтэй. Эгээл доодо хажуудань таһалдаһан лини татаатай. Тэрэнэй доогуурнь хэгдэһэн металлайнь Менделеевэй таблицада ямараар хэрүүлэгдэдэгынь, хэды шэнээн металлай ороһониинь, мүнгэ гаргадаг газарай тэмдэг һиилэжэ бэшээтэй.

Ара таладань:

— 3 түхэриг сэнтэй мүнгэн монетэнүүдтэ далбагата онгосонууд зураатай. Тиигэжэ Пётр I хаанай үе сагай ород флодой һүлдэ тэмдэг энэ болоно. Гадна Пётр I хаанай дүрсэ зураг тойруулаад иигэжэ бэшээтэй: «Нэгэн бүхэли ород гүрэнэй 500 жэлэй ой». Бүри доогуурнь «Агууехэ Пётрой флот» гээд һиилэгдэһэн байна

— 3 түхэриг сэнтэй үшөө нэгэ мүнгэн монетэ, дээрэ далбагата онгосонууд ба Петропавловска хэрэмэй наада тээ байһан бага онгосонууд зураатай, дээгүүрнь «Нэгэн бүхэли ород гүрэнэй 500 жэлэй ой», доогуурнь «Петропавловска хэрэм. 1703 он» гэжэ бэшээтэй;

— 100 түхэриг сэнтэй алтан монетэ дээрэ Ленинградай Декабристнуудай талмай дээрэ табигдаһан Пётр I хаанай хүшөө зураатай, мүн дээрэнь «Нэгэн бүхэли ород гүрэнэй 500 жэлэй ой», доогуурнь «Пётр I хаанай» хүшөө гэжэ бэшээтэй;

— 50 түхэриг сэнтэй алтан монетэ дээрэ Москвагай Архангел Гавриилай һүмэ баруун хажуудань Архангел Михаилай дүрсэ, зүүн тээнь «1707 он» (барижа дүүргэһэн жэл) гээд зураатай, мүн дээгүүрнь «Нэгэн бүхэли ород гүрэнэй 500 жэл», доогуурнь «Архангел Михаилай һүмэ» гэжэ бэшээтэй;

— 150 түхэригэй сэнтэй платинова монетэ дээрэ ород сэрэгэй шведүүдтэй Полтава шадар дайлалдажа байһаниие харуулһан бүлэг моритой сэрэгшэд зураатай, дээгүүрнь «Нэгэн бүхэли ород гүрэнэй 500 жэл», «доогуурнь «Полтавын байлдаан. 1709 он» гэжэ һиилээтэй;

— 25 түхэригэй сэнтэй палладиева монетэ дээрэ Петропавловска хэрэмэй болон далбаата онгосын наана Пётр I хаан зураатай, мүн дээгүүрнь «Нэгэн бүхэли ород гүрэнэй 500 жэл», доогуурнь «Пётр I— шэнэ юумэ үүсхэгшэ» гэжэ һиилэгдэн бэшээтэй.

Гаргагдаһан эдэ монетэнүүд «Пруф» гэжэ тусхай шанартайгаар бүтээгдэжэ, иимэ хэһэгээр олондо хүргэгдэбэ:

— мүнгэн монетэнүүд —40 мянга (янза бүхэниинь);

— алтан монетэнүүд —100 түхэриг сэнтэйнь 14 мянга, 50 түхэриг сэнтэйнь 25 мянга;

— платинова монетэнүүд — 16 мянга;

— палладиева монетэнүүд —12 мянга.

Эдээниие СССР-тэ болон хилын саана худалдаха гэжэ хараалагдана.

Гаргагдаһан эдэ монетэнүүдээр ямаршье янзын түлбэри хэжэ болохо юм.

ТАСС · АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

РИМ. Италиин хойто зүгтэ оршодог Сальсомадоре гэжэ курортно хотодо болоһон заншалта мүрысөөнэй түгэсхэлэй шатада илалта туйлажа, Бергамо хотоһоо ерэһэн 18-тай студентка Розаньела Бесси «Мисс Итали-90» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Розаньела университедэй дүрбэдэхи курсда һурадаг, англи болон француз хэлэ мэдэдэг. Тэрэ мүнөө рекламна агентствэнүүдэй эгээл һонирхолтой дурадхалнуудые шэлэжэ абаад, фотомодель боложо, мүнгэ олохо һанаатай.

ВАРШАВА. Ажалгүй зоной заводой бартаагай саана бии байхадань, ажалтайшуул бүри һайнаар хүдэлхые оролдоно гэһэн һанамжа буруу гэжэ Польшын психологууд тоолоно. Һаяын сагта ажалһаа гаргалган болохонь гэжэ соносхогдоһон предприятида богони болзор соо хүдэлмэришэд эдэбхижэдэг, үгышье һаа, бүри олон ушарта үбдөөбди гээд больнична хуудаһа абадаг байха юм. Штадуудые хорооһоной һүүлээр юумэн ехэ түргэн хуушан хэбтээ орожо, үлэгшэдэйнь һайнаар хүдэлхэ хүсэлынь дууһашадаг гэжэ Варшавын университедэй психологиин факультедэй доцент Януш Чапиньский мэдүүлнэ.

Польшын ниислэл хотын университедэй эрдэмтэд арадайнгаа психическэ элүүр энхэ байлгые нарин хиналта дороо абанхай. Илангаяа ехэ анхарал ажалаа гээһэн зондо хандуулна. Мүнөө тэдэнэрэй тоо 800 шахуу мянган болонхой. Юу хэлэхэб, ажалгүйдэлгэ общественын психологическа байдалые эрид муу болгоно. Тиигэжэ психологууд зарим ходо ушардаг үзэгдэлнүүдые тодоруулһан байна. Хэрбээ хахад жэлэй турша соо ажал оложо ядаа һаа, хүн юушье тоохоёо болишодог байна. Тиимэһээ ажалгүй зоной олон байха бүринь үбшэлхэ ушарнууд улам олошорно гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

НЬЮ-ЙОРК. США-гай зүүн-урда районуудта ажаһуудаг зон бусад американецуудта орходоо муу эрхэ байдалда хүдэлнэ ба бага салин абана. Джорджия штадай Атланта хотодо оршодог Ажалай урда институдай элидхэл соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Иимэ мэдээсэлнүүдые институт жэл бүхэндэ бэлдэжэ, США-гай национальна һайндэр болохо — Ажалай үдэртэ зорюулан, олоной анхаралда дурадхадаг юм.

Миссисипи штат салин хүлһэнэй болон ажалай эрхэ байдалай талаар эгээл муу байдалтай гэжэ шэнжэлэлгэнүүдэй дүнгүүд харуулба. Харин Массачусетс штат энэ талаар эгээл һайн байдалтай гэжэ элирээ. Бүхы районуудай дунда салин хүлһэнэй болон ажалай дэлгүүрэй арга боломжонуудай талаар Дундада Зүүн зүгэй штадууд — Нью-Йорк, Пенсильвания, Нью-Джерси, Делавэр, Мэриленд штадууд болон ниислэл хотын Колумбия округ нэгэдэхи һуури эзэлдэг юм.

ЛОНДОН. Фарнборо гэжэ газарта (Англиин ниислэл хотоһоо холо бэшэ оршодог) уласхоорондын заншалта авиасалон нээгдэбэ. Тэрэнэй хүдэлмэридэ Англиин болон бусад оронуудай 100 гаран авиакомпанинууд хабаадалсана. Байгша оной авиасалондо СССР-эй түлөөлэгшэд дахинаа хабаадалсана гээд онсолон тэмдэглэхэ шухала. 1988 ондо эндэ харуулагдаһан совет самолёдуудай эрхим шэнжэ шанар тухай мүнөө болотор һанажа байдаг юм байна. СУ —27, МИГ —29 түхэлэй истребительнүүд болон ашаа шэрэхэ асари ехэ АН-225 «Мрия» самолёт мэргэжэлтэдэй анхаралда мүнөө табигдахаар хараалагдана.

БОГОТА. Һүүлэй жэл соо эндэхи наркомафиин хашалта, харшалалта доро байһан ороной хотонуудта амгалан байдал бусаба гээшэ ха. Аюулгүйн национальна Соведэй Колумбиин ниислэл хотодо болоһон заседани дээрэ иимэ тобшолол хэгдэбэ. Оронойнгоо эгээл томо хотонуудтахи болон наркомафиин түб болохо Медельинедэхи байдал наринаар шэнжэлжэ үзөөд, байдал яһала номгон болоо гээд тэмдэглэгдэһэн байна. Тус Соведэй бүридэлдэ Сесара Гавириин правительствын хэдэн министрнүүд, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй командующи, тусхай албангуудай хүтэлбэрилэгшэд ородог юм.

Урдань мэдээсэгдэһэнэй ёһоор байгша оной июль соо наркомафиин этэгээдүүд 300 гаран террористическэ ябуулгануудые хэжэ, 200-гаад хүн алуулһан байха юм.

ПРАГА. Хилэ шадарай ехэ хизаарлалтатай харилсаануудые үргэдхэхэ, туристическэ аяншалгануудые эмхидхэхэдэ һаалта хэдэг байһан хаалтануудые зайсуулха, Польшо болон ЧСФР-эй хоорондохи КПП-нүүдые эрид олон болгохо гэһэн Чехо-Словакиин ба Польшын «Солидарность-нуудай» эрилтые ЧСФР-эй президент Вацлав Гавел дэмжэбэ. Хойто-Чехиин Кркошидохи Помездын Боуды шадарай хилын хажууда болоһон хамтын манифестаци дээрэ тэрэ үгэ хэлэһэн байха юм.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ hОНИН

ҮБГЭЖӨӨЛНҮҮДЭЙ ЭДЭБХИ

Оймур тосхоной ветерануудай соведэй гэшүүд олонниттын хэмжээ ябуулгада угаа эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Далаяа шахажа ябаhан, үлүүшье наhатай болоhон нютагай эдэ үбгэжөөлнүүд тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ хамhалсана.

Соведэй гэшүүд зунай hарануудта hургуули, үхибүүдэй байха интернат, амбулатори, ажалшадай эрилтэ хангадаг комбинадта заhабарилгын хүдэлмэри хэлсэhэн байна. Эдэнэр дурсагдагша байрануудые гансашье шэрдээ, сагаадаа бэшэ, харин зарим байрануудай хуушарhан модонуудые, шалыень hэльбэhэн, газаа, досоохиень шэнэ модоор hэлгэжэ, гоё hайхан болгоhон байха юм.

Дайнай ветеран, инвалид П. С. Березовскиин гэр үни хада заhабарида орохоор болоhон байгаа. Зүгөөр гэрэй эзэн энээнээ заhабарилха болоходоо ядалсадаг hэн. Юуб гэхэдэ, дайнhаа үрөөhэн гаргүй бусажа ерэhэн Петр Степанович юу хэжэ шадаха байгаа гэжэ hананат. Эдэ бүгэдыень ойлгоhон дайнай ветеранууд энэ нүхэртөө туhалха гэжэ шиидээ юм. Тиигэжэ эдэнэр хуушан библиотекын байрые задалаад, үбгэжөөлэй газаань зөөжэ асаржа, гэр болгон толлоо бшуу. Мүнөө газаа, досоогүй хабтагайнуудаар бүреэгдэхэдээ шэнэ гэртэл, холоhоо гоё hайханаар харагдадаг болоо.

Нютагай үбгэжөөлнүүдэй иигэжэ хэжэ, бүтээжэ байдаг hайн hайхан үүсхэлтэ хэрэгүүд тухай үшөөшье олон баримтануудые тоолон хэлэхээр ааб даа.

Нютагай ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ В. О. Балдаков, соведэй гэшүүд Н. Д. Карнышев, Д. Ф. Карнышев, С. В. Москвитин, В. В. Гарковенко гэгшэд уран гартай дархашуул байhанаа харуулба гээшэ.

Т. ПНЕВА.

Кабанскын район.

НҮХЭДЫНЬ АМАРШАЛБА

Гусиноозёрскын барилга-хабсаралгын «Жилстройн» управлени шулуушадайнгаа дунда hонирхолтой конкурс үнгэргэбэ. Шулуушадай Светлана Соколоваhаа бэшэниинь, эрэшүүл байгаа гэжэ тэмдэглэе. Зүгөөр эхэнэрнүүд ондоо конкурсда хабаададаг hаа, дээрэл байгаа гэжэ hанагдана. Жэшээлбэл, уран hайханаар нэхэлгын, оёлгын, сэсэг ургуулагшадай, гоё hайханиие тодоруулгын гэхэ мэтэ. Теэд эхэнэр хүн гээшэ хаанашье оролсоод байдаг ха юм даа. Эгээл hониниинь юуб гэхэдэ, конкурсын түгэсхэлдэ үрэ дүнгүүдыень, шанар шэнжыень шалган хаража үзэхэдэ, С. Соколова конкурсдо хабаадаhан 5 эрэшүүлые бултыень ахин гараа бшуу. Тэрэ нормын ёhоор 1 кубометр хирпиисэ ябталха ёhотой аад, аяар 3 кубометрhээ үлүү хирпиисэ эрхим шанартайгаар табиhан байба.

Н. ДАШЕЕВА.

ГЭРНҮҮД БОДОНО

Зэдэ hууриниие социальна талаар hайжаруулхын тула горитой хүдэлмэри хэгдэжэ эхилбэ.

764 хүнэй багтаамжатай дунда hургуулиин фундамент бодхоогдожо байнхай. Тиихэдэ мүн бэшэшье барилганууд эршэмтэйгээр хэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, мүнөө жэлэй дүүрэтэр хоёр байратай 9 гэр баригдажа, ашаглалгада үгтэхэ юм. Зариманиинь бүри hаяар тушаагдахаяа байна. Тиихэдэ үшөө үмсын 13 гэр бодхоогдоно. Эндэхи ажахын хүтэлбэрилэгшэд үмсэдэ гэр бариhан ажалшадые дэмжэнэ, шадаха зэргээрээ туhална. Үшөө 3 хүн гэрнүүдые барихаяа газар абаhан байха юм.

hаяхан эндэ колбаса үйлэдбэрилдэг цех нээгдэжэ, хүн зониие ехэтэ баярлуулба. Мүнөө иигэhээр холодильнигынь бэлэн болохонь. Мүн тиихэдэ ерээдүйдэ унда харяадаг зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ цех баригдаха юм.

Зэдэ станцида гостиница түхеэрэгдэжэ, хүн зондо ехэ зохид болобо гэжэ онсолое.

С. ГАЛСАНОВ.

Эхэ оронойнмнай, тэрэ тоодо манай республикын hургуулинуудта hуралсалай шэнэ жэл эхилhээр хэдэн хоног үнгэрбэ. Эндэ эрдэмэй гуламтын богоhо түрүүшынхиеэ алхажа ороhон балшар жаахан үхибүүдтэ номой эхин үзэгүүдтэй танилсуулжа захалба.

Улаан-Үдын 48-дахи дунда hургуулиин нэгэдэхи класста ороhон 40 hурагшадай түрүүшын хэшээлдэ хотын эрхим багшанарай нэгэн А. Ф. Балдаева хабаадалсаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Ф. Балдаева эхин классай hурагшадтай.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВЭЙ фото.

КОРЕЙН КИНЕМАТОГРАФИСТНУУД АЙЛШАЛНА

КНДР-тэй соёлой талаар харилсаагаа үргэдхэхын тула сентябриин 9-hөө 11 болотор Улаан-Үдэ городой кинотеатрнууд соо Корейн уран hайханай фильмүүд харуулагдажа эхилбэ. Эдэ фильмүүдэй дунда М. Горькиин нэрэмжэтэ киностудиин «Мир» гэhэн нэгэдэлэй, Корейн кинематографистнуудай буулгаhан шэнэ «Берег спасения» гэhэн фильм харуулагдана. Режиссёрнуудынь: манай нютагай хүбүүн Арья Дашиев ба Рю Хо Со гэгшэд болоно. Энэ уран hайханай картина уршагта ябадалай, боевигай маягаар табигдаhан юм. Зарим зон июль hарада «Дружба» кинотеатрта тус кинокартина хараhан лэ байха.

КНДР-эй бэлигтэй киноартист Ли Ен Хо тус кинодо наададаг. Манай ороной кино харагшад «Хон Гиль Дон» гэhэн кинокартиныи гол рольдо энэ артистын наадахые хараhан байгаа ёhотой.

Улаан-үдынхид Корейн кинематографистнуудай табиhан «Мое счастье» гэhэн уран hайханай кинокартина хаража, сэгнэхэ аргатай гээд уншагшадтаа hануулая. Фильмын режиссёрынь Ким Ен Хо юм.

Киногой эхилхын урда тээ КНДР-эй кинематографистнууд режиссёрнууд, актёрнууд уулзалгануудые үнгэргэжэ, таатай hанал бодолоороо хубаалдаха юм.

В. ПАВЛОВА.

АШАГ ОЛЗОНЬ ДЭЭШЭЛНЭ

Тарбагатайн районой номой магазинай дэргэдэ уран hайханай литературые уншагшадай саг зуура хэрэглэхэ пункт нээгдэбэ. Нютагай ажалшад магазинда ороhон хоморой шухаг шэнэ ном уншахынгаа урид, номой сэнhээ 10 дахин үнэтэй мүнгэ түлэхэ ёhотой юм. Тиихэдэ 5 үдэр уншаха гээ hаа, үдэрэй хорин мүнгэ түлэхэ болоно. Хэрбээ 5 үдэрhөө удаан болзор соо абаа hаань, үдэрэй 25 мүнгэн түлэгдэхэ юм. Номоо уншаад, магазиндаа hөөргэнь тушаахадань, түрүүн түлэhэн мүнгэниинь сүм бусаагдана. Солженицын, Пикуль болон бусадшье авторнуудай номуудые, гадаадын оронуудай детективүүдые хүн зон дуратайгаар абажа уншана.

Мүн тус магазин хуушан номуудые хүн зонhоо худалдан абадаг болонхой. Олон hайн номуудые тушааhан зон мүн лэ тусхай хүнгэлэлтэтэй гэхэ гү, али хоморой шухаг номуудые бусадhаа түрүүлэн худалдан абаха аргатай болоо юм.

Ном уншаха дуратайшуулые, эдэбхитэйгээр ном тушаадаг ажалшадые нэрлэбэл, Л. Х. Акинцева, А. И. Ловцова, В. В. Медведев гэгшэд болоно.

Магазинай хүдэлмэрилэгшэд иимэ онол аргануудые нэбтэрүүлхэдээ, яhала ашаг олзотой, уншагшадташье таарамжатай болобо. Мүнөө hайн ном оложо уншаха гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ ха юм.

Б. БАЯСХАЛАНОВ.

ШЭНЭ БАЙШАНДА ЗӨӨБЭ

Октябрьский посёлогто оршодог элдэб амhартануудые худалдадаг 104-дэхи магазин шэнэ hаруул байшанда оробо. Магазин Шумяцкиин нэрэмжэтэ үйлсын 30-дахи гэртэ түбхинэнхэй.

300 гаран дүрбэлжэн метр талмайтай худалдаа наймаа хэхэ зал эндэ бии. Үлүү бараагаа табяад байха тусхай байшаниинь мүн лэ тэмо. Доронь зохидоор баригдаhан подвалшье бии юм. Досоо, газаагүй магазинай байшан уран гоёор шэмэглэгдэнхэй. Эндэ орожо ерээ hаа, заабол хэрэгтэй юумэнүүдые абахаар гэжэ hанагдана.

Т. НАГАЕВА.

СЭСЭГҮҮДЭЙ hАЙНДЭР

Заншалта болоhон сэсэгүүдэй выставкэ hаяхан үнгэрэгдэбэ. Энээниие районой арадай эрдэм hуралсалай таhаг, байгаали хамгаалгын бүлгэмэй хүдэлмэрилэгшэд, эдэбхитэд эмхидхэhэн байгаа.

Сэсэгүүдэй hайндэртэ районой 12 hургуули хабаадаба. Зүүн-Мүрэнэй, Түнхэнэй, Жэмhэгэй, Горхоной, Ториин hургуулинууд болон Ахалигай найман жэлэй hургуулиин коллективүүд сэсэгүүдэй hонирхолтой экспозици бэлдэжэ асараа гэжэ тэмдэглэлтэй. Мүн районой хүүгэдэй ясли, сад-уудай түлөөлэгшэд тус хэмжээ ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Нэрлэбэл, Шэмхэнэй ясли-сад Хэрэнэй 2-дохи ясли-сад, Загтадай сад-hургуули болонод. Тиихэдэ hайн дураараа сэсэг ургуулагшад автобазын диспетчер Л. И. Амосова, хилээмэнэй комбинадай хүдэлмэрилэгшэ Л. И. Алексеева, райпотребсоюзай таhагые даагша Л. М. Слуцкая гэгшэд янза бүриин, гоё hайхан сэсэгүүдые выставкэдэ табиhан байба.

Конкурсын дүн согсолходо, Түнхэнэй дунда hургуули нэгэдэхи hуурида гараба. Удаадахи hууринуудые Горхоной, Тоорын дунда hургуулинууд эзэлбэ. Жаахан үхибүүдэй зурагаануд соохоо Хэрэнэй 2-дохи ясли-сад эрхимлээ hэн.

Конкурсдо хабаадагшад бултадаа шахуу районой байгаали хамгаалгын бүлгэмэй Хүндэлэлэй грамотануудта, дурасхаалай тэмдэгүүдтэ хүртөө.

В. ЖАМБАЛОВ.

БАЙГААЛИИН ХЭШЭГТЭ ХҮРТЭЛСЫТ!

Алтан намарай баян хэшэгтэ хүртэхэ дуратайшуул ой тайгаар ябажа, алим-жэмэс, hамар, hархяаг суглуулжа эхилэнхэй. Илангаяа байгша ондо hархяаг элбэгээр ургаа гээшэ.

Гэр бүлөөрөө, нүхэдтэеэ hархяаг суглуулхаяа хүбшэдэ гараа hэмди. Бидэнэрэй ой тайга соо ороhоор холошье ошоогүй ябатар, түрүүшын hархяагууд угтаа бэлэй. Байгша ондо hархяагай элбэг гээшэнь! Хөөрүү хүнэй хэлэдэгээр, «хажуураашье сабшаа hаа, дууhахагүйш!». Июль, август hарада ехээр ороhон хура бороо, аадарай hүүлээр hархяаг хаа хаанагүй элбэгээр ургаа бшуу. Тиигэжэ бидэнэр богонихон сагай хугасаа соо амhартануудаа дүүргээ hэмди.

Мүнөө республикын алишье нютаг нугануудай ажалшад байгаалиин баян энэ хэшэгтэ хүртэхын түлөө олоороо хүбшэ тайгада ошожо, hархяаг түүжэ эхилhээр үнинэй.

Хэнэйшье мэдэhээр, дабhалhан, хатаагдаhан hархяаг хартаабхатай, мүн шүлэшье шанаад эдихэдэ хэды амтатай, шэмэтэй байдаг гээшэб?! Иимэ хэшэгтэ үшөө хүртөөгүйшүүл, ойрын үдэрнүүдтэ ой тайгада гаража, эдэниие ехээр суглуулжа абахаяа яарыт!

М. БОЛОНЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

МВД-hээ МЭДЭЭСЭНЭ

Байгша оной августын hүүлшын, мүн сентябриин түрүүшын гурбан хоногой туршада республика дотор 195 гэмтэ ябадал хэгдээ.

Августын 29-дэ Улаан-Үдын «Сэлэнгэ» кафе шадар ябаhан У. гэгшые сохиhон Р. А. Колесников, И. Н. Хамаев, Б. П. Кумарев гэгшэд милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдаа.

Августын 31-дэ Турунтаево тосхоной больницада хутагаар дайруулhан У. гэгшэ оруулагдаhан байгаа. Улаан-Үдэдэ ажаhуудаг Б. Н. Клепиков Нестерово тосхон шадарай Широкое нэрэтэй газарта сугтаа hэмар түүгээд, удаань архидаhанай hүүлээр тэрэниие хутагаар дайража, больницада оруулба бшуу.

Хяагтын райондо ажаhуудаг А. И. Бабарыкин сугтаа архидаhан Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Ивановые хүзүү руунь hүхөөр дайража, больницада оруулhан юм. Тэрэнь эндээ наhа бараа.

Улаан-Үдын дэлгүүр дээрэhээ «Ява» түхэлэй мотоцикл хулгайлагдаhан байгаа. Хулгайхэhэн С. О. Засовин үнишье болонгүй баригдаа.

Үнгэрөөд байhан долоон хоногой туршада республика дотор харгын-транспортна 19 аюул тохёолдоо. Эндэ долоон хүн наhа бараhан, 21-ниинь, тэрэ тоодо 2 үхибүүн гэмтэhэн байба. Тиихэдэ элдэб эсын хулиган ааша гаргаhан 662 хүн Улаан-Үдын дотоодын хэрэгүүдэй таhагуудта оруулагдажа, гэмэ зэмээ амасаба.

Буряадай АССР-эй МВД-гэй
пресс-бүлэг.

ТЕЛЕВИДЕНИ

СЕНТЯБРИИН 10-hаа 16 ХҮРЭТЭР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 10

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Мультфильм. 9.55—Футболой шэнжэлэл. 10.15—П. И. Чайковский. «Думка». 10.25—«Возьми меня с собой»—уран hайханай телефильм. 11.40—Хүгжэм. 12.25—Ан амитадай аймагта. 13.30—«Время». (14.10 хүрэтэр). 16.30—Дуунууд. 16.50—Элүүр энхэ ажабайдал. Подольск хото үнгэрhэн спортын hайндэр тухай. 17.15—«Песни деда и мои» (Хабаровск). 17.45—Хүүгэдэй час. (Немец хэлэнэй хэшээлтэй). 18.45—В-А. Моцарт. 12-дохи соната. 19.00—«Шелковая кисточка» — мультфильм. 19.30—«Время». 20.00 — Парламентаринууд Останкинада. 20.35—Футболой шэнжэлэл. 20.55—«Рабыня Изаура»—уран hайханай телефильм. 1-дэхи сери. (Бразили). 22.00—«Время». 22.30—Т. Уильямс. «Кошка на раскаленной крыше»—зүжэг. Забhартань. 23.40—«Коллаж».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Киногоор аяншалагшадай альманах». 9.35, 10.35—Природоведени. 2-дохи класс. Намарай шэнжэ. 9.55—«Под сенью липовых аллей...»—телефильм. 10.05 — Итальян хэлэн. 10.55—Компьютертэй хөөрэлдөөн. 11.40, 12.35—Астрономи. 11-дэхи класс. 12.10—«Киногоор аяншалагшадай альманах». 13.05—… дэхи, 2-дохи сери… най телефильм. … гэhэн хоорой кон… УДЭ. 17.00—Бай… Галич. «Когда я … жэг. 18.20—Соно… Зүжэгэй үргэлжэл… «Экран» — теле… 20.10— «Фитиль» … нал. 20.20—Театр … «Байкал-Мичиган» … МОСКВА. 21.00 … нойрсогты, багашу… Концерт. 21.40—… —баримтата филь… дача с тремя неиз… уран hайханай теле… хи сери. 23.35—Хо… —«Химик» (01.45 хү…

ВТОРНИК, 11

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—Т. Уильямс. «Кошка на раскаленной крыше» — зүжэг. 12.25—Хүүгэдэй час. (Немец хэлэнэй хэшээлтэй). 13.25 — Коллаж. 13.30—Время. 16.30—«Грани». Нижний Новгород. 17.40—В. Пикайзен наадаха (скрипкэ). 18.15—«Сохранить себя»—баримтата фильм. 18.40—«Свешников»— фильм-концерт. 19.30—Время. 20.00—Соведүүдтэ—засаг. 20.30—Мультфильм. 20.40— Арадай аялганууд. 20.50 «Рабыня Изаура»—2-дохи сери. 22.00—Время. 22.30 — «Слово» гэжэ литературно-уран hайханай программа. 00.30— Б. Чайковский «Подросток». Симфоническа оркестрэй наадаха поэмэ. 01.20— Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Киногоор аяншалагшадай альманах. 9.35, 10.35—Оршон тойронхи дэлхэй. 2-дохи класс. 9.55, 10.55—«Рябово. Намарай үдэр». Баримтата фильм. 10.05—11.05— Француз хэлэн. 1-дэхи, 2-дохи жэл. 11.35, 12.35— Биологи. 6-дахи класс. «Ургамалнууд ба бидэнэр». 12.05—«Мама, папа и я». 13.05—«Задача с тремя неизвестными»—1-дэхи сери. 14.10—Ритмическэ гимнастика. 14.40—Хүгжэм ба моодо. 15.30—Дабтагдаhан телефильмын сеанс: «Карино». 6 серитэй уран hайханай телефильм. 1-дэхи сери. (Польшо). (16.40). УЛААН-УДЭ. 18.20—Байкал. 18.35—Баримтата фильмүүд. 19.35— Байгал. 19.45—«Прибайкалиин газар дээрэ». 20.30—«Манай асуудалнууд — манай … та». Буряадай АСС… но Соведэй Түрүү… Булдаев үгэ хэлэ… носхол. МОСКВА… галан нойрсогты, … 21.15—СССР-эй ара… Л. Сметанниковай … 22.20—«Объектив … тад». 22.40— РСФСР… но Соведэй сесси… 23.40—СССР-эй Вер… ведэй сессиин днев… «Задача с тремя … ми»—2-дохи сери. …

СРЕДА, 12

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Слово» гэhэн литературно-уран hайханай программа. 11.35—Аяншалагшадай клуб. 12.35—«Это было, было». 12.55—Баримтата фильмүүд. 13.30—Время. 14.10—Б. Чайковский. «Подросток» (15.00). 16.30—Автоградта болоhон спортын фестиваль. 16.50—Болдиной намар. Концертнэ программа. 17.20—РСФСР-эй телестудинууд. 18.15— Хүүгэдэй час (Англи хэлэнэй хэшээлтэй). 19.15—Залуушуулай фольклорно ансамбль (Краснодар). 19.30 — Время. 20.00—И. С. Бах. Бранденбургска концерт. 20.25—М. Н. Ермоловагай нэрэмжэтэ театрта болоhон зүришэлдөөн. 20.45—Шухала интервью. 20.55—«Рабыня Изаура»—3-дахи сери. 22.00—Время. 22.30—«Воспоминания без даты»— уран hайханай телефильмын премьерэ. (Ленфильм). 24.00—Футбол. Европын чемпионадай шэлэлгын матч. СССР—Норвеги. 02.00 — Шэнэ hонин (02.15).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Киногоор аяншалагшадай альманах. 9.35, 10.35 — Природоведени — 3-дахи класс. Ой соо. 10.05, 11.05—Немец хэлэн. 11.35, 12.35—Физикэ. 7-дохи класс. 12.05 — «Ород хэлэн». 13.05—«Задача с тремя неизвестными». 2-дохи сери. 14.10—И. С. Козловскиин ойн баярай үдэшэ. 15.35—«Карино»—телефильм. 2-дохи сери. (16.25). УЛААН-УДЭ. 18.05—Киногоор аяншалагшадай альманах. 18.25—Байкал. 18.40—Ая-ганга. 19.… фон хүдэлнэ». 19.4… ба хуули». 20.20—… юундэ унагаанабиб… Соносхол. МОСКВА… «Амгалан нойрсог… шуул!». 21.15—«Кол… —«Райнис. Посев бу… 22.00—«Москвагай … hэн совет хүгжэмэй … 22.40—РСФСР-эй Вер… ведэй сессиин днев… СССР-эй Верховно Со… сиин дневник. 00.40—… редается в суд»—ур… най телефильм (Гру…

ЧЕТВЕРГ, 13

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Футбол. СССР—Норвеги. 11.11—Хүн. Дэлхэй. Юртэмсэ. 12.20—Хүүгэдэй час. (Англи хэлэнэй хэшээлтэй). 13.20—«Коллаж». 13.30—Время. 14.10 — М. Н. Ермоловагай нэрэмжэтэ театрта болоhон зүришэлдөөн (14.30). 16.30—«Мета, не предай». Леся Украинка тухай фильм-концерт. 17.30—Мультфильм. 17.44—«hургуули». — Баримтата фильм. 18.11—Хүүгэдтэ—фильм. «Акмаль, дракон и принцесса» (Узбекфильм). 19.20—Ф. Лист. 6-дахи Венгерскэ рапсоди. 19.30—Время. 20.00—Переяславль-Залесский хотодо болоhон хүүгэдэй экологическа конференци тухай. 20.55—«Рабыня Изаура»—4-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30—И. Л. Андронниковой үгүүлэлнүүд. 23.30—«Совет немецүүд: түүхэ ба мүнөө үе саг». 1-дэхи хуби. 00.20—П. И. Чайковскиин романснууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Киногоор аяншалагшадай альманах». 9.35, 10.35—Природоведени. 5-дахи класс. Наран. 9.55, 10.55—«Тарханы»—баримтата фильм. 10.05, 11.05—Испан хэлэн 1-дэхи, 2-дохи жэл. 11.35, 12.45— Биологи. 8-дахи класс. Абаахайнууд. 12.00—«Если вам за...» (Августын 26-най дамжуулга). 13.00—«Дело передается в суд»— уран hайханай телефильм. 14.20—Баримтата фильмүүд. 14.55—Ритмическэ гимнастика. 15.25—Ф. Лист «Мазепа». Симфоническа поэмэ. 15.45—«Карино»—3-дахи сери. (16.35). УЛААН-УДЭ. 17.50—«Звездочка»—киноальманах. 18.40—Байкал. 18.55—Россин Компарти: саашаа юун болохоб… Байгал. 19.50—«Танай … дээр». Сэхэ дамжуул… Соносхол. МОСКВА… «Амгалан нойрсогты… шуул!». 21.15—«На ра… и мне»—фильм-конц… —Ехэшүүлдэ мультфи… 23.30—РСФСР-эй бо… эй Верховно Соведүү… нүүдэй дневник. 24.0… обкрадывать себя»… уран hайханай музей… Хоккей. «Спартак», … «Миннесота Норд … (США). Забhарлалдан… Баримтата фильм (02.…

ПЯТНИЦА, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Мультфильм. 9.45—«Воспоминания без даты»—уран hайханай телефильм. 11.20—Переяславль-Залесский хотодо болоhон хүүгэдэй экологическа конференци. 12.05—И. Л. Андронниковой үгүүлэлнүүд. 12.55 — Концерт. 13.30 — Время. (14.10). 16.30—«У костра в синей долине»—баримтата фильм. 17.30—Мультфильм. 17.45—«Колючий Ёжиков»—баримтата телефильмын премьерэ. 18.15—Компьютертэй хөөрэлдөөн. 19.00—Харагшадай hайшаалай шанда хүртэхын түлөө кинофестиваль. «Где Ложкин прячет золото» (Владикавказ). 19.30—Время. 20.00 — Мультфильм. 20.10—Шухала интервью. 20.25—«Дни комиссара Амброзио. Уран hайханай телефильмын премьерэ (Итали). Гол рольдо—Уго Тоньяцци. 22.00—Время. 22.30—МВД-гэй мэдээсэл. 22.40—Коллаж. 22.45—«Это было... было...» 23.05—«Петр Великий» — баримтата фильмын премьерэ. 23.15—«Хараа бодол». 00.10—«Свидание назначила Татьяна Шмыга»—хүгжэмтэ фильм. 01.35—Шэнэ hонин (02.10).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Киногоор аяншалгын альманах». 9.35, 10.35—Түүхэ. 5-дахи класс. Мүльhэн дээрэ болоhон байлдаан. 10.05, 11.05—Англи хэлэн. 1-дэхи, 2-дохи жэл. 11.35, 12.35—Литература. 6-дахи класс. Садко тухай былинэ. 12.05—«ТелеЭКО» журнал. 13.05—«Гармония» уран hайханай телефильм (Венгри). 14.00—«На радость вам и мне» — фильм-концерт. 14.55—«Небеса хмуры...»—барим… лефильмын премьерэ… «Карино»—4-дэхи сери… УЛААН-УДЭ. 18.00—Б… лэнэй хэшээл. 18.25—… Мичиган» фестивали… дүнгүүд. 19.15—Бурь… ной панорама. МОСК… —«Амгалан нойрсог… шуул!». 20.30—«Ступен… насу»—уласхоорондын … фестиваль. 22.30, 23.30—… эй болон СССР-эй Вер… ведүүдэй сессинүүдэй … 24.00—Футбол. СССР… пионат. ЦСКА—Днепр… тайм. (01.55).

СУББОТО, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Диалоги Игоря Бриля» — фильм-концерт. 10.05—«Мама, папа и я». 10.35—«Живи земля». 11.35—«Партнер». Коммерческэ мэдээсэл. 12.05 — Свердловскын оперно урина. 12.45—«ПИ» тэмдэгтэйгээр эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 13.45— Бурда моден дурадхана. 14.15—«Варианты будущего»— баримтата фильм. 15.15—«Рябинушка» ансамблиин концерт. 15.30—СССР-тэ США-гай баримтата киногой үдэрнүүд. 16.30—«Малыш и Карлсон», «Карлсон вернулся» — мультфильмнууд. 17.10—«Кто есть кто». 18.25—Бүхэроссин конкурсын лауреат С. Лукин (домро) наадана. 18.40—Уласхоорондын панорама. 19.25— Харагшадай гуйлтаар. «Криминальный талант» — уран hайханай телефильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00—Время. 22.30— СССР-эй правительствада. 22.55 — Футбол. СССР-эй чемпионат. «Торпедо»—«Спартак». 00.50—Дуун-90. 01.55—Шэнэ hонин (02.10).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Москвагай хатарай ансамбльнуудай концерт. 9.55—Мультфильм. «Хаана түрөө hэмши?» Бага арадуудай ажабайдал тухай (Ригэ). 10.40—«Звучала музыка в саду»—зүжэг. 12.00—«Советская Россия»—видеоканал. 14.30 — «Кино, любовь, и...фантазия»—кино-концерт. 15.30—«Ород хэлэн». 16.00—«Содружество» — видеоканал». 19.30 (Дүлии хүнүүдтэ ор… гаар). 20.00—Хоккей. … Советов» (Москва)—… сота Норд старз» (С… hартань — 21.25 — … нойрсогты, багашуул!… —23.30—РСФСР-эй … СССР-эй Верховно Со… сессинүүдэй дневник. … Пресс-клуб. hүниин … 02.00—«В трясине»—у… ханай телефильм. … полиции 110» циклhээ … (03.30).

ВОСКРЕСЕНИ, 16

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 8.45—«Бултанай эрхилхэ спорт». 9.00—Ритмическэ гимнастика. 9.30—«Спортлотогой» тираж. 9.45—«Үглөөгүүр эртэ». 10.45—«Эсэгэ орондоо алба хэжэ». 11.45—Үглөөнэй наада зугаанай программа. 12.15—«Дэлхэйе тойрон». 13.15—«Элүүр энхэ байлга». 14.00—Бултанда хэрэгтэй педагогико. 15.00—Политическэ хөөрэлдөөнүүд. 16.00—«Доктор Айболит»—мультфильм. 17.30—Хүдөөгэй час. Панорама. 18.45—Наадыш, гармонь, Забhартань—19.45—«Газар манай гэр» гэhэн фото… 20.50—«Рабыня Изаура… хи сери. 22.00—Время… Юрын ба мүнхэ юумэ… 22.45—«Алла Пугачева… тэрэнэй нүхэд... урина…

ЭКОЛОГИЧЕСКА БЮЛЛЕТЕНЬ

Август hара соо Улаан-Үдэ хотын агаарта эрид хубилалта болоогүй. Тооhон-2, азодой двуокись—1,2, фенол—1,7, формальдегид—1,7 дахин нормоhоо үлүүгээр үзэгдөө.

Зарим үдэрнүүдтэ түмэр харгын вокзалай дэргэдэ тооhон—4,8, азодой двуокись—1,6, фенол—1,4 дахин хэмhээ үлүү байгаа гээд шэнжэлэл харуулна. Улаан-Үдын Бабушкинай нэрэмжэтэ үйлсэдэ углеродой бурма нормоhоо 2,4 дахин үлүүлhэн байха юм.

Бүхыдөө hара соо серын двуокись, сульфат, углеродой окись, азодой окись город соо хэмдээ байба.

Харин Гусиноозерскын агаар абажа шэнжэлхэдэ, тооhон—1,6, углеродой бурма—1,2, азодой двуокись 1,3 дахин нормоhоо ехэ байгаа гэжэ элирбэ.

Северобайкальскда тооhон—2,2, углеродой бурма болон азодой двуокись 1,4 дахин хэмhээ үлэhэн байха юм.

Хяагта хотодо тооhон—1,6, углеродой бурма—1,8, азодой двуокись 1,5 дахин нормоhоо үлөө гэжэ тодорхойлогдоо.

Үнгэрhэн hара соо бороогой элбэгээр ороhон дээрэhээ гол мүрэнүүдэй уhан ехэ байгаа.

Гол горхонуудые шэнжэлжэ үзэхэдэ, нефтепродуктнууд, медиин ион ехэ элбэг байжа, тус гүстаа 3,4 дахин ехээр дайралдаа. Фенолоор уhа бузарлаха ябадал доошолоо. Мүн Сэлэнгэдэ Улаан-Үдэ хото шадар ба Сэлэнгын ЦКК-гай уhа сэбэрлэдэг түхеэрэлгэнүүдэй доодо талада фенол хэмhээ үлүүгээр үзэгдөө гээд тобшолол хэгдээ.

Т. ВОРОБЬЕВА.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

«Правда Бурятии» газетын амаралтын үдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаhанда редакторай колонко үгтэдэг заншалтай болоо. Эндэ ажабайдалай тон шухала асуудалнуудаар нюуса нөөсэгүй сэхэ хөөрэлдөөн болодог гээшэ. Энэ удаа Харанхы станциhаа Григорий Ивановыч Поповой тон сухалтай бэшэг тухай хөөрэлдөөн болоо. Энэ хөөрэлдөөн уншагшадай hонирхол үүсхэхэ гэжэ hанагдана.

«Ветеранууд, дуугаа үгэгты» гэhэн гаршаг доро хамта алба хэhэн хүнүүд тухайгаа, илангаяа hураггүй үгы болоhон хүнүүд тухай дуулгахыень ветерануудта — хилэ сахигшадта, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадта хандалга толилогдобо. Тэдэнэр бултадаа Дурасхаалай дэбтэртэ оруулагдаха ёhотой.

«Ажалай үедэ зайгуултаха гээшэ хэдытэ болоноб?— Статистикын Буряадай управлениин начальник В. Тарасюгай статья иимэ гаршагтай. Жэлэй түрүүшын хахадта албан зургаануудай захирагшадай зүбшөөлөөр республикын промышленностиин предприятинуудта ажалай үдэр гээхэ ушарнууд олошороо гэжэ тэрэ бэшэнэ. Энэ талаар «Бурятферммаш», «Байкалрыбпром», «Буржелезобетон», «Бурятхлебопродукты», Буряадай АССР-эй Агропромсоюзай, хэблэлэй гүрэнэй комитедэй коллективүүд илангаяа шалгараа.

Баргажанай заповеднигэй хүдэлмэрилэгшэд тухай Андрей Капустинай зураглал номерой гурбадахи хуудаhанда толилогдоно.

Буряадай гүрэнэй бэеэ даанги байдал тухай Декларациин проект уншагшадай анхаралда дурадхагдана.

Сэнхир экран

ВОСКРЕСЕНИ, 9

ТАНКИСТНУУДАЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Бултанай эрхилхэ спорт. 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—«Эртэ үглөөнhөө». 11.00—«Эсэгэ орондоо алба хэнэ». 12.00—Үглөөнэй наада зугаанай дамжуулга. 12.30—«Аяншалагшадай клуб». 13.30—«Элүүр энхэ байлга». 14.15—«Хүгжэмтэ киоск». 14.45—«Южные ворота агрохима»—баримтата фильм. 15.05—«Приключения Тома Сойера и Гекльберри Финна»—уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 16.10—Поэт Виктор Боковтой уулзалга. 17.10—Фотоконкурс. 17.15—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 18.30—«Марафон-15». 20.00—Мультфильм. 20.25—«Невооруженным взглядом»—уран hайханай фильм (США). 22.00—Время. 22.30—Академик Д. С. Лихачевтой танилсалга. 23.50—Баримтата фильм. 00.10—Лайма Вайкулиин концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Зарядкада зогсогты». 9.15—Мультфильмнүүд. 9.40—Дээдэ Доной дуунууд. 10.20—Аяншалагшадай клуб. 11.20—«Приключение маленького Мука»—үхибүүдтэ фильм. 12.30—«Хани харилсаан»—видеоканал. 15.00—«Совет России»—видеоканал. 17.35—«Хэрбээ тэды хүрөө hаа...». 18.20—Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 18.25—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.25—«Свидание назначила Татьяна Шмыга»—хүгжэмтэ фильм. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—Дүрэ буляалдаагын барилдаагаар дэлхэйн чемпионат. Японhоо дамжуулагдаха. 22.00—Время. 22.30—«Мои люди»—уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери.

Кино… театрнууд…

Бурятский драмати… атр им. Х. Намсара…
Гастроли Томского те… го зрителя. Вот пр… Бом—в 12, Гуд бай… —в 19-30.
Русский драматическ…
Гастроли Томского те… го зрителя. Замараш… ки)—в 19-30.
«Дружба»
Лето в раковине (1 с… Хон Гиль Дон—в 1… На тропе войны—в 1… Четыре мушкетера (2… в 13, 21.
«Прогресс»
Красный зал—Берег … (2 серии)—в 10, 12-… 18-10, Встреча с п… группой—в 20-50. Зел… —Пришелец в капус… Кокон 11-40, 16-10, … проказники—в 14, 18…
«Родина»
«Потрясающие прик… мушкетеров»—в 10, … «Раджлакшми» (2 с… 20, 14, 18-10, 20-40, … непогоду»—в 23-20. …
«Октябрь»
«Пугало из чердачно… —в 9-40, «На тропе… —в 13, 16-30, 18-10, … —дочь мента»—в 1… 40, 20, 21-40.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21. 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-90, г. Закаменск—31-61. п. Кырен—91-9-79 п. Агинское 3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45.
Заказ № 208.